

ANALÝZA STAVU ŠKOLSKÝCH KNIŽNÍC ZA ROK 2019 A PROJEKTY NA PODPORU ČÍTANIA

Rozália Cenigová

Ministerstvo školstva, vedy, výskumu a športu Slovenskej republiky (ďalej len „ministerstvo školstva“) v zmysle zákona č. 540/2001 Z. z. o štátnej štatistike v znení neskorších predpisov vykonáva každoročne štátne štatistické zisťovanie v oblasti školských knižníc. Štatistické zisťovanie sa riadi Programom štátnych štatistických zisťovaní, ktorý zostavuje Štatistický úrad Slovenskej republiky v súčinnosti s ministerstvom školstva. Štátne štatistické zisťovanie za oblasť školských knižníc je realizované prostredníctvom ročného štatistického *Výkazu o školskej a akademickej knižnici Škol (MŠVVŠ SR) 10 – 01* (ďalej len „štatistický výkaz“). Spravodajskou jednotkou štatistického zisťovania je škola, ktorej organizačným útvarom je školská knižnica. Škola vyplňa štatistické údaje prostredníctvom elektronického štatistického zisťovania ministerstva školstva. Koordináciou a zabezpečením všetkých úloh a povinností súvisiacich s výkonom štatistického zisťovania je poverené Centrum vedecko-technických informácií Slovenskej republiky (ďalej len „CVTI SR“). Zber štatistických údajov a ich schválenie vykonávajú odbory školstva okresných úradov v sídle kraja.

Základným východiskovým materiálom pre spracovanie analýzy stavu školských knižníc boli štatistické údaje, ktoré uviedli školské knižnice v štatistickom výkaze za rok 2019. Školské knižnice pri vyplňovaní štatistických výkazov získavali štatistické údaje z povinných odborných evidencií a z ďalších doplňujúcich pomocných evidencií, ktoré priebežne viedli počas roka 2019. Pri vypracúvaní analýzy sa vychádzalo z platných všeobecne záväzných právnych predpisov, z metodických odporúčaní, interných správ a poznatkov metodického centra pre školské knižnice, ktoré je súčasťou úseku metodiky a rozvoja knižničného systému Slovenskej pedagogickej knižnice (ďalej len „metodické centrum pre školské knižnice“), ako aj z poskytnutých 394 odborných konzultácií počas zberu štatistických údajov v mesiacoch január až začiatok marca 2020. Zdrojom informácií boli aj informácie z printových a elektronických médií, riadené telefonické rozhovory s vybranými zriaďovateľmi školských knižníc a školskými knihovníkmi a písomne vyžiadané informácie zo škôl.

Analýza je informačným zdrojom o aktuálnom stave najmä knižničného fondu, používateľov, výpožičiek a služieb, vzdelávacích a kultúrno-spoločenských podujatí, informačných technológií, školských knihovníkov, hospodárení školských knižníc. Prináša aj príklady dobrej praxe zo školských knižníc a informácie o projektoch metodického centra pre školské knižnice, ktoré boli zamerané na rozvoj jazykovej kultúry a čitateľskej gramotnosti. Dopĺňa ju stručný prierez vybraných činností metodického centra pre školské knižnice za uvedené obdobie a návrh opatrení na skvalitnenie úrovne zabezpečenia činnosti školských knižníc.

POČET ŠKÔL A ŠKOLSKÝCH KNIŽNÍC

Podľa celkového sumáru štatistického zisťovania bolo k 31. decembru 2019 evidovaných **1 540 školských knižníc**, ktoré boli zriadené v súlade so **zákonom č. 126/2015 Z. z. o knižniciach a o zmene a doplnení zákona č. 206/2009 Z. z. o múzeách a o galériách a o ochrane predmetov kultúrnej hodnoty a zmene zákona Slovenskej národnej rady č. 372/1990 Zb. o priestupkoch v znení neskorších predpisov v znení zákona č. 38/2014** (ďalej len „zákon o knižniciach“). Tieto školské knižnice boli ako **organizačné**

útvary súčasťou 1 540 základných škôl, gymnázií, stredných odborných škôl, konzervatórií, škôl pre žiakov so špeciálnymi výchovno-vzdelávacími potrebami a zároveň slúžili na informačné a dokumentačné zabezpečenie výchovy a vzdelávania a výchovno-vzdelávacích potrieb uvedených škôl (tabuľka 1).

Po deviatykrát sa **uskutočnil adresný zber štatistických údajov o školských knižniciach**, a to na základe **webového registra**, ktorý bol vytvorený z identifikačných údajov o školských knižniciach, ktoré systematicky vedie metodické centrum pre školské knižnice v **Adresári školských knižníc v Slovenskej republike**. Do webového registra mali prístup len tie základné školy, stredné školy a špeciálne školy, ktoré mali od roku 2000 do roku 2019 zriadené školské knižnice v súlade s platnou legislatívou a zároveň boli aj zaevidované v **Zozname knižníc Slovenskej republiky**, ktorý vedie Ministerstvo kultúry Slovenskej republiky (ďalej len „ministerstvo kultúry“). V súčasnosti existuje zhoda medzi evidovanými knižnicami v uvedenom zozname a v Adresári školských knižníc v Slovenskej republike.¹

V roku 2019 bolo zrušených **6 školských knižníc**, a to v dôsledku vyradenia 3 škôl zo siete škôl a školských zariadení ministerstvom školstva, zlúčenia 2 škôl do jednej spojenej školy a zrušenia 2 školských knižníc.

V sledovanom období bola zriadená **1 nová školská knižnica**, ktorá bude spolu s ďalšími 142 školskými knižnicami finančne podporená z eurofondovej výzvy zameranej **na budovanie a zlepšenie technického vybavenia jazykových učební, školských knižníc, odborných učební rôzneho druhu v základných školách** v rámci Integrovaného regionálneho operačného programu (IROP-PO2-SC222-2016-13). Riadiacim orgánom uvedeného Integrovaného regionálneho operačného programu je Ministerstvo pôdohospodárstva a rozvoja vidieka Slovenskej republiky (ďalej len „ministerstvo pôdohospodárstva“).² Prioritnou osou uvedenej eurofondovej výzvy je **Pahší prístup k efektívnym a kvalitnejším verejným službám**. Jej špecifickým cieľom je **zlepšenie kľúčových kompetencií žiakov základných škôl**. Celková alokácia na výzvu je **54 634 430 €**.³ Pri školskej knižnici boli stanovené celkové oprávnené výdavky v sume **52 450 €**. Na technické a technologické vybavenie školskej knižnice bol stanovený limit 6 900 €, na knižničný fond bol stanovený limit 37 500 € a na nábytok 8 050 €.

V roku 2019 obnovili svoju činnosť **2 školské knižnice**, ktoré boli v minulosti na základe rozhodnutia pedagogickej rady zrušené.

Tabuľka 1 Počet škôl a školských knižníc

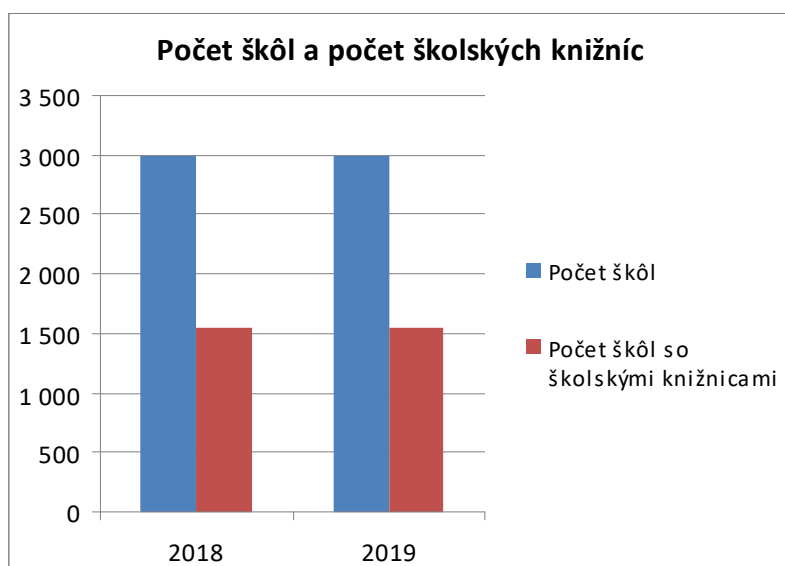
Ukazovateľ	2018	2019	Nárast/pokles (%)
Počet škôl	3 000	2 989	-0,37
Počet škôl so školskými knižnicami	1 543	1 540	-0,24
z toho integrované s verejnou knižnicou	23	25	+8,70

¹ V súčasnosti existuje aj zhoda zápisov základných identifikačných údajov o uvedených školách v Adresári školských knižníc v Slovenskej republike a v registri škôl a školských zariadení ministerstva školstva. Opravu údajov vykonalo metodické centrum pre školské knižnice koncom roka 2019 a začiatkom roka 2020.

² www.mpsr.sk

³ Oprávnenými prijímateľmi financií sú organizácie štátnej správy, obce, samosprávne kraje, mimovládne organizácie a subjekty súkromného sektora.

Graf 1 Počet škôl a počet školských knižníc

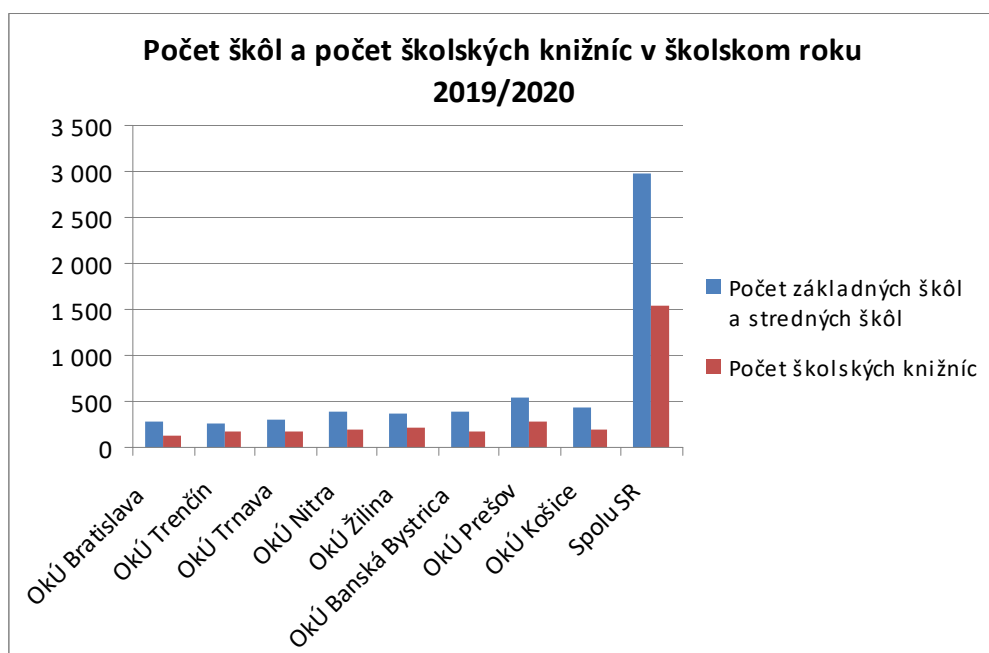

Z celkového počtu **2 989 základných škôl, stredných škôl, špeciálnych škôl a spojených škôl** evidovaných v sieti škôl a školských zariadení ministerstva školstva v školskom roku 2019/2020 nemalo zriadenú školskú knižnicu **48 % škôl**. Tieto školy využívali na informačné a dokumentačné zabezpečenie výchovno-vzdelávacieho procesu kabinetné zbierky kníh, prípadne si zapožičali informačné zdroje z verejných knižníc. V tabuľke 2 je uvedený počet škôl a počet školských knižníc v školskom roku 2019/2020 podľa údajov z okresných úradov v sídle kraja.

Tabuľka 2 Počet škôl a počet školských knižníc v školskom roku 2019/2020

Ukazovateľ	Počet základných škôl, stredných škôl, špeciálnych škôl a spojených škôl	Počet školských knižníc	%
Okresný úrad Bratislava	283	131	46
Okresný úrad Trenčín	264	167	63
Okresný úrad Trnava	305	184	60
Okresný úrad Nitra	395	186	47
Okresný úrad Žilina	363	210	58
Okresný úrad Banská Bystrica	398	177	44
Okresný úrad Prešov	539	285	53
Okresný úrad Košice	442	200	45
Spolu Slovenská republika	2 989	1 540	52

Graf 2 Počet škôl a počet školských knižníc v školskom roku 2019/2020

KNIŽNIČNÝ FOND

K 31. decembru 2019 školské knižnice evidovali vo svojich prírastkových zoznamoch **5 793 044 knižničných jednotiek** (tabuľka 3). Po prepočítaní uvedeného počtu knižničných jednotiek s počtom školských knižníc pripadlo na jednu školskú knižnicu približne **3 762 knižničných jednotiek**, čo je o 11 knižničných jednotiek menej ako v roku 2018.

Z celkového počtu 1 540 školských knižníc **evidovalo vo svojom knižničnom fonde:**

- **12 školských knižníc** menej ako 200 knižničných jednotiek,
- **52 školských knižníc** menej ako 50 knižničných jednotiek z odbornej literatúry,
- **18 školských knižníc** menej ako 50 knižničných jednotiek z krásnej literatúry.

Za povšimnutie stojí skutočnosť, že počet knižničných jednotiek po prepočítaní s celkovým počtom registrovaných používateľov a potenciálnych používateľov vyzeral približne rovnako ako za predchádzajúce štatistické obdobia. Na **jedného registrovaného používateľa** pripadlo približne **20 zväzkov**, na **jedného potenciálneho používateľa** pripadlo **12 zväzkov**, na **jedného registrovaného používateľa z radov žiakov** pripadlo približne **23 zväzkov** a na **jedného potenciálneho používateľa z radov žiakov** pripadlo **14 zväzkov**.

Počet **titulov dochádzajúcich periodík** po prepočítaní na jednu školskú knižnicu predstavoval približne **0,78 titulu**. Oproti roku 2018 je to nepatrný pokles o 0,12 titulu. Zaujímavosťou je, že 1 279 školských knižníc neodobrá do svojej školskej knižnice žiadne periodikum.

Školské knižnice dopĺňali knižničné fondy najmä formou nákupu, darom, výmenou, bezodplatným prevodom a náhradou za stratený dokument. **Ročný prírastok** po prepočítaní

na jedného registrovaného používateľa bol **0,29 titulu**. Oproti roku 2018 sa nepatrne znížil, a to o 0,01. Uvedený ročný prírastok predstavuje približne **9,6 % z optimálneho ročného prírastku**. *Model školskej knižnice* totiž odporúča školským knižniciam, aby každý rok zakúpili 3 zväzky na jedného registrovaného používateľa.

Je potrebné povedať **štyri dôležité informácie, ktoré sa viažu k nákupu kníh, respektíve nákupu knižničného fondu**:

- Školské knižnice sa od roku 2019 nemôžu uchádzať o finančné prostriedky na nákup knižničného fondu z Fondu na podporu umenia; stali sa neoprávnenými žiadateľmi pre uvedený dotačný program.
- Už počas roka 2019 si mohlo 143 podporených školských knižníc doplniť knižničný fond zo spomínanej eurofondovej výzvy **na budovanie a zlepšenie technického vybavenia jazykových učební, školských knižníc, odborných učební rôzneho druhu v základných školách**. Na nákup knižničného fondu mali stanovený limit 37 500 € pre jednu školskú knižnicu.
- V rámci výzvy **Čitateľská, matematická a prírodovedná gramotnosť v základnej škole** (výška jej alokácie je 18 miliónov €)⁴, ktorú ešte v roku 2018 vyhlásilo ministerstvo školstva ako sprostredkovateľský orgán pre prioritnú os **Vzdelávanie** operačného programu **Ludské zdroje**, sa mohli základné školy uchádzať aj o príspevok na pomôcky (napr. nákup kníh) previazané s predmetom výzvy. Hlavným cieľom výzvy bolo zvýšiť kvalitu výchovno-vzdelávacieho procesu a zlepšiť študijné výsledky v oblasti matematickej, čitateľskej a prírodovednej gramotnosti na základných školách, a to aj v nadväznosti na výsledky žiakov v Programe medzinárodného hodnotenia žiakov PISA. Projekty mohli byť zamerané na mimoškolskú činnosť, na zaradenie extra hodín či na vzdelávanie pedagogických a odborných zamestnancov, vrátane zakladania pedagogických klubov.
- Aj v rámci ďalšej dopytovo-orientovanej výzvy, ktorej **cieľom bolo zvýšiť kvalitu vzdelávania na gymnáziách v oblastiach čitateľskej, matematickej, finančnej a prírodovednej gramotnosti**, sa mohli gymnáziá uchádzať o príspevok na pomôcky (napr. nákup kníh) previazané s predmetom výzvy. Ministerstvo školstva ako sprostredkovateľský orgán pre prioritnú os **Vzdelávanie** operačného programu **Ludské zdroje** ju vyhlásilo v novembri v roku 2018. Gymnáziá mohli čerpať finančné prostriedky z Európskeho sociálneho fondu (plánovaná výška alokácie bola 20 miliónov €). V rámci projektov mohli gymnáziá podporiť realizáciu mimoškolskej činnosti, na ktorú sa neuplatňuje vzdelávací poukaz, a ktorá nie je realizovaná v rámci výchovného programu, zaradenie extra hodín, vzdelávanie pedagogických a odborných zamestnancov, vrátane zakladania pedagogických klubov.

Školské knižnice vyradili zo svojich knižničných fondov **65 748 knižničných jednotiek**, a to najmä pre ich nadbytočnú duplicitu, multiplicitu, obsahovú zastaranosť alebo fyzické poškodenie.

Počet knižničných jednotiek **spracovaných automatizovane** tvoril približne **35 %** z celkového počtu evidovaných knižničných jednotiek a vykázalo ich 510 školských knižníc. Oproti roku 2018 je to nárast o **1 %**. Je potrebné uviesť, že sa už po druhýkrát do

⁴ www.minedu.sk

tohto ukazovateľa zarátavali aj knižničné jednotky, ktoré boli spracované v elektronických programoch (napr. aScAgenda, eŠkola), ktoré umožňovali evidovať všetky povinné údaje v elektronickom prírastkovom zozname, ktoré predpisuje vyhláška ministerstva kultúry č. 201/2016 Z. z., ktorou sa ustanovujú podrobnosti o spôsobe vedenia odbornej evidencie knižničných dokumentov a o revízii a vyradovaní knižničného fondu v knižniciach.

Z celkového počtu 1 540 školských knižníc malo 558 školských knižníc spracovaných k 31. decembru 2019 celý knižničný fond automatizovaným spôsobom.

Za dôležité považujeme uviesť nasledujúcu skutočnosť, ktorá bola získaná na základe kontroly metodického centra pre školské knižnice a na základe riadeného rozhovoru so zriaďovateľmi školských knižníc – riaditeľmi škôl a so školskými knihovníkmi a to, že každoročne pribúda väčší počet školských knižníc, ktoré prestávajú spracovávať knižničné jednotky automatizovaným spôsobom v zakúpených automatizovaných knižnično-informačných systémoch.⁵ Oslovené školské knižnice opätovne uvádzali tieto dôvody:

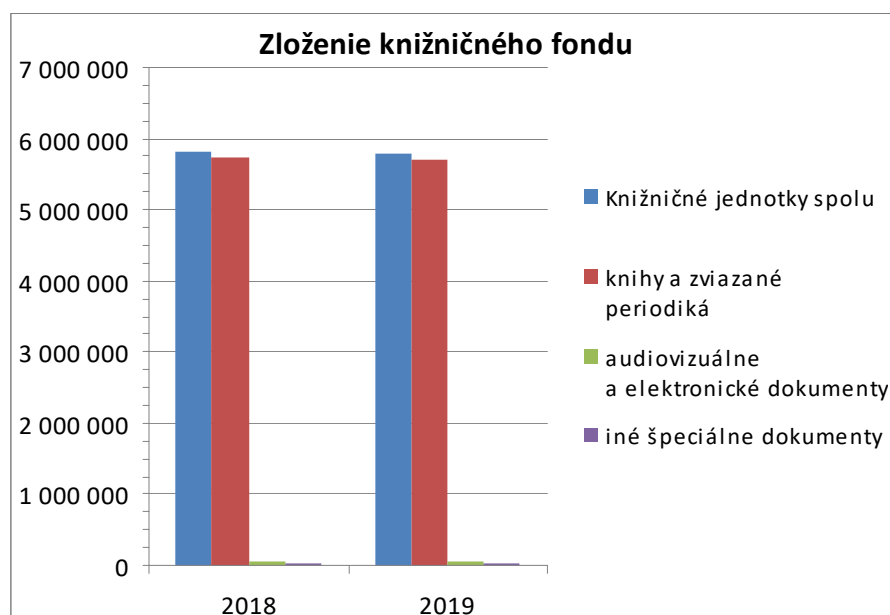
- nedostatok finančných prostriedkov na zaplatenie poplatku za ročné aktualizácie automatizovaného knižnično-informačného systému alebo za jeho servis,
- zmena školského knihovníka, ktorý nevie pracovať s automatizovaným knižnično-informačným systémom alebo nemá ani záujem pracovať s ním,
- problémy v komunikácii zamestnancov školy (napr. nezáujem riaditeľa školy o podporu prevádzky automatizovaného knižnično-informačného systému alebo dokonca o prevádzku a činnosť školskej knižnice).

Tabuľka 3 Knižničný fond

Ukazovateľ		2018	2019	Nárast/pokles (%)
Knižničné jednotky spolu		5 822 181	5 793 044	-0,50
v tom	knihy a zviazané periodiká	5 736 080	5 709 669	-0,46
	audiovizuálne a elektronické dokumenty	56 843	53 645	-5,63
	iné špeciálne dokumenty	29 258	29 730	+1,61
Počet titulov dochádzajúcich periodík		1 394	1 206	-13,49
Ročný prírastok knižničných jednotiek		84 427	83 249	-1,40
Úbytky knižničných jednotiek		70 985	65 748	-7,38
Knižničné jednotky spracované automatizovane celkom		1 973 534	2 031 251	+2,92

⁵ Táto skutočnosť sa týka 393 školských knižníc, ktoré si zakúpili automatizovaný knižnično-informačný systém v rámci rozvojového projektu ministerstva školstva *Elektronizácia a revitalizácia školských knižníc* v rokoch 2006 – 2009, 2011 a 2013.

Graf 3 Zloženie knižničného fondu

POČET POUŽÍVATEĽOV

Na základe štatistických údajov (tabuľka 4) môžeme skonštatovať, že počet **registrovaných používateľov** tvoril približne **59 % z celkového počtu potenciálnych používateľov**. Percento registrovaných používateľov z radov potenciálnych pedagogických a odborných zamestnancov predstavovalo približne **69 %** a z radov potenciálnych žiakov predstavovalo približne **58 %**. Podobné štatistické údaje vo všetkých uvedených ukazovateľoch boli dosiahnuté aj v roku 2018.

Z celkového počtu 1 540 školských knižníc vykázalo **rovnaký počet registrovaných i potenciálnych používateľov 447 školských knižníc**. V týchto školských knižniciach využívali knižnično-informačné služby všetci členovia školskej komunity. Oproti roku 2018 je to nárast o **24 školských knižníc**.

Je potrebné povedať, že oproti predchádzajúcim rokom došlo k zmene v poradí **percentuálneho podielu registrovaných používateľov** z celkového počtu potenciálnych používateľov z **radov žiakov**. Na prvom mieste sa umiestnili žiaci v **školských knižniciach špeciálnych škôl** (67 %), na druhom mieste boli žiaci zo **školských knižníc základných škôl** (62 %), na treťom mieste skončili žiaci zo **školských knižníc stredných škôl** (50 %) a na poslednom mieste žiaci zo **školských knižníc spojených škôl** (49 %).

Takisto sa zmenilo poradie podľa **percentuálneho podielu registrovaných používateľov** z celkového počtu potenciálnych používateľov z **radov pedagogických zamestnancov a odborných zamestnancov**. Najväčšie percentuálne zastúpenie mali pedagogickí zamestnanci a odborní zamestnanci v **školských knižniciach špeciálnych škôl** (75 %), potom v **školských knižniciach základných škôl** (72 %), o niečo menej v **školských knižniciach stredných škôl** (67 %) a najmenej v **školských knižniciach spojených škôl** (60 %).

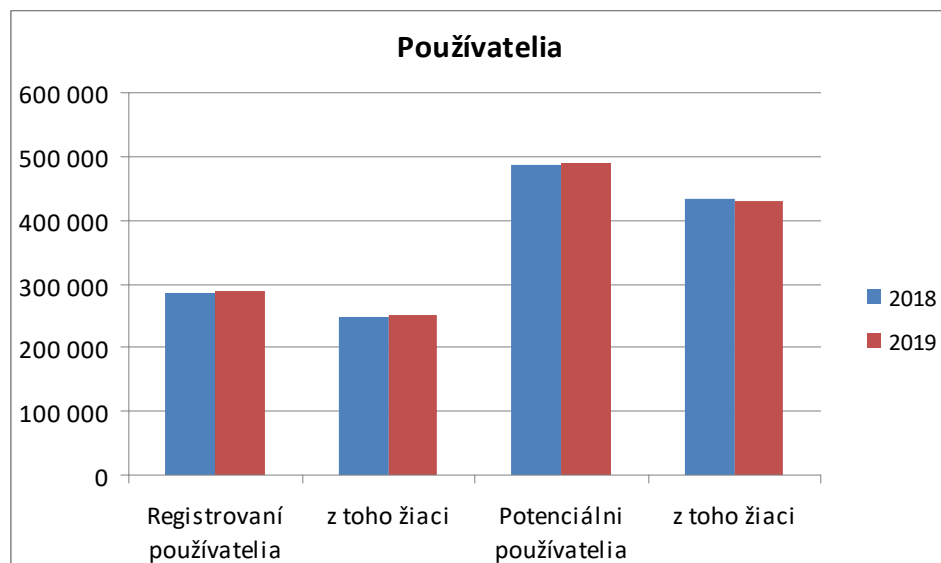
V prípade **25 integrovaných školských knižníc s verejnými knižnicami** boli poskytované knižnično-informačné služby aj **verejnosti**. Zarážajúce je opakované zistenie, že až v 9 týchto integrovaných školských knižniciach s verejnými knižnicami neprejavila záujem o knižnično-informačné služby široká verejnosť.

Celkový počet fyzických návštev všetkých návštevníkov školských knižníc bol **2 031 251**. Oproti roku 2018 je to nárast približne o **18 %**. Ide o fyzické osoby, ktoré počas celého kalendárneho roka 2019 využívali absenčné výpožičky a prezenčné výpožičky knižničných dokumentov, prístup na internet, kopírovacie a iné služby školskej knižnice alebo sa zúčastnili vzdelávacích a kultúrno-spoločenských podujatí, ktoré školská knižnica realizovala vo svojich priestoroch alebo mimo svojich priestorov (napr. v triede, aule školy, telocvični, kultúrnom dome alebo prírode). Priemerná ročná návštevnosť jednej školskej knižnice predstavovala približne **1 319 fyzických návštev**. Oproti roku 2018 sa výrazne zmenilo poradie návštevnosti školských knižníc v jednotlivých školách. Na prvom mieste sa umiestnili **školské knižnice stredných škôl** s 3 970 návštevníkmi, na druhom mieste **školské knižnice základných škôl** s 959 návštevníkmi, na treťom mieste **školské knižnice spojených škôl** s 950 návštevníkmi a na štvrtom mieste **školské knižnice špeciálnych škôl**.

Tabuľka 4 Používatelia

Ukazovateľ		2018	2019	Nárast/pokles (%)
Registrovaní používatelia		285 898	287 987	+0,73
z toho	pedagogickí/odborní zamestnanci	33 260	33 760	+1,50
	žiaci	249 579	250 432	+0,34
Potenciálni používatelia		485 979	489 327	+0,68
z toho	pedagogickí/odborní zamestnanci	47 289	48 605	+2,78
	žiaci	432 136	429 997	-0,49

Graf 4 Používatelia

VÝPOŽIČKY

Na základe spracovania štatistických údajov o počte poskytnutých výpožičiek (tabuľka 5) a po prepočítaní celkového počtu výpožičiek na **jedného registrovaného používateľa**, ktorý bol približne **5 výpožičiek**, možno skonštatovať, že rovnaký výsledok bol dosiahnutý aj za predchádzajúce štatistické obdobia.

Za povšimnutie stojí fakt, ktorý bol zistený na základe vykonania prepočtu výpožičiek za školské knižnice jednotlivých druhov škôl a počtu registrovaných používateľov. Približne o 1 výpožičku viac, ako bol uvedený celkový priemer na jedného registrovaného používateľa, dosiahli **školské knižnice stredných škôl** (6 výpožičiek). Pod uvedeným priemerom skončili registrovaní používatelia v **školských knižniciach základných škôl a školských knižniciach spojených škôl** (4 výpožičky). Najmenší počet výpožičiek dosiahli **školské knižnice špeciálnych škôl** (3 výpožičky).

Kvôli objektívnosti musíme opätovne uviesť, že školské knižnice za dané štatistické obdobie poskytli oveľa väčší počet absenčných výpožičiek i prezenčných výpožičiek, ako vykázali vo svojich štatistických výkazoch za rok 2019. Problémom zostáva ich nedostačujúca evidencia alebo dokonca v ojedinelých prípadoch aj chýbajúca priebežná evidencia počas celého kalendárneho roka.

Za uvedené obdobie boli na základe sumáru štatistických údajov zistené tieto **negatívne skutočnosti**:

- **129 školských knižníc** vôbec neevidovalo alebo neposkytovalo prezenčné výpožičky (136 školských knižníc v roku 2018),
- **296 školských knižníc** neposkytovalo absenčné výpožičky (285 školských knižníc v roku 2018),
- **211 školských knižníc** poskytlo menej ako 10 výpožičiek odbornej literatúry pedagogickým a odborným zamestnancom a žiakom (191 školských knižníc v roku 2018),
- **63 školských knižníc** poskytlo menej ako 10 výpožičiek krásnej literatúry pedagogickým a odborným zamestnancom a žiakom (58 školských knižníc v roku 2018).

Uvedené negatívne zistenia sú dôsledkom toho, že zriaďovatelia niektorých školských knižníc nevytvárajú také podmienky pre činnosť svojich školských knižníc, ktoré by pravidelne a v úplnosti poskytovali knižnično-informačné služby svojim používateľom. Je smutné, že aj v tomto období, kedy sa celá spoločnosť usiluje o rozvoj čitateľskej gramotnosti, existujú zriaďovatelia školských knižníc, ktorí svoju školskú knižnicu považujú za „vecné bremeno“. V jej zrušení im len prekáža zákonná povinnosť ponúknuť knižničný fond zrušenej školskej knižnice iným knižniciam knižničného systému Slovenskej republiky⁶.

Školské knižnice neposkytli v rámci medziknižničnej výpožičnej služby iným knižniciam v rámci Slovenskej republiky po druhýkrát **žiadnu knižničnú jednotku** a z iných knižníc v rámci Slovenskej republiky si vypožičali **59 knižničných jednotiek**.

⁶ § 4 ods. 2 písm. j) zákona o knižniciach

Po prepočítaní študijných a čitateľských miest s počtom školských knižníc pripadlo na jednu školskú knižnicu podobne ako za predchádzajúce štatistické obdobia približne **12 študijných a čitateľských miest**.

Podobne ako za predchádzajúce štatistické obdobia sa aj **celková plocha školských knižníc zmenšila len minimálne**. Po prepočítaní celkovej plochy školských knižníc v m² s počtom školských knižníc je celková plocha **jednej školskej knižnice 44,18 m²**.

Uvedené zistenie je v rozpore s odporúčaním *Modelu školskej knižnice*, ktoré uvádza, že by plocha na poskytovanie knižnično-informačných služieb mala zaberať 93 m² pre používateľov školskej knižnice v škole s počtom žiakov do 249, 186 m² v škole s počtom žiakov od 250 do 500 žiakov a 279 m² v škole s počtom žiakov nad 500. Na základe uvedeného bolo zistené, že len 102 školských knižníc je umiestnených v optimálnych priestoroch. Ich plocha bola buď do 93 m², alebo väčšia ako 93 m².

Pokiaľ ide o počet prevádzkových hodín – výpožičných hodín pre používateľov školských knižníc za týždeň, tak na základe prepočtu celkového počtu uvedených hodín s počtom školských knižníc bolo zistené, že jedna školská knižnica poskytovala knižnično-informačné služby svojim používateľom v priemere **5 hodín a 18 minút** (v roku 2018 to bolo 5 hodín a 17 minút). Do týchto prevádzkových hodín boli započítané aj pravidelné vyučovacie hodiny, ktoré boli odučené v priestoroch školských knižníc.

Najväčší počet prevádzkových hodín vykázali **školské knižnice v stredných školách** (7 hodín a 32 minút) a najmenší počet zase **školské knižnice v základných školách** (4 hodiny a 34 minút). Ďalšie školské knižnice, ktoré boli súčasťou iných druhov škôl, poskytovali približne rovnaký počet výpožičných hodín, a to v nasledujúcom poradí: **školské knižnice spojených škôl** (5 hodín a 47 minút) a **školské knižnice špeciálnych škôl** (5 hodín a 39 minút).

Považujeme za dôležité uviesť, že aj tieto zistenia sú v rozpore s odporúčaným počtom prevádzkových hodín pre používateľov za týždeň, ktorý uvádza *Model školskej knižnice*. Uvedený metodický dokument považuje za vhodné, aby bola školská knižnica otvorená **25 hodín týždenne**, a to 5 hodín denne a minimálne dvakrát do týždňa aj v popoludňajších hodinách do 16. hodiny. V integrovaných školských knižniciach s verejnými knižnicami by sa mali knižnično-informačné služby poskytovať takisto v popoludňajších hodinách, a to najmenej dvakrát za týždeň do 18. hodiny.

Nad rámec odporúčania *Modelu školských knižníc* malo otvorenú školskú knižnicu **56 školských knižníc** (v roku 2008 to bolo 54 školských knižníc), a to v rozpätí od 25 do 40 hodín týždenne, čo možno pokladať za príklad dobrej knižničnej praxe.

Na základe uvedeného je potrebné upozorniť na to, že sú aj školské knižnice, ktoré poskytujú prevádzkové hodiny v minimálnom čase. Napríklad **474 školských knižníc**, podobne ako v roku 2018, má otvorenú školskú knižnicu len **2 hodiny týždenne** a **286 školských knižníc** má otvorenú školskú knižnicu **1 hodinu týždenne** (v roku 2018 to bolo 276 školských knižníc).

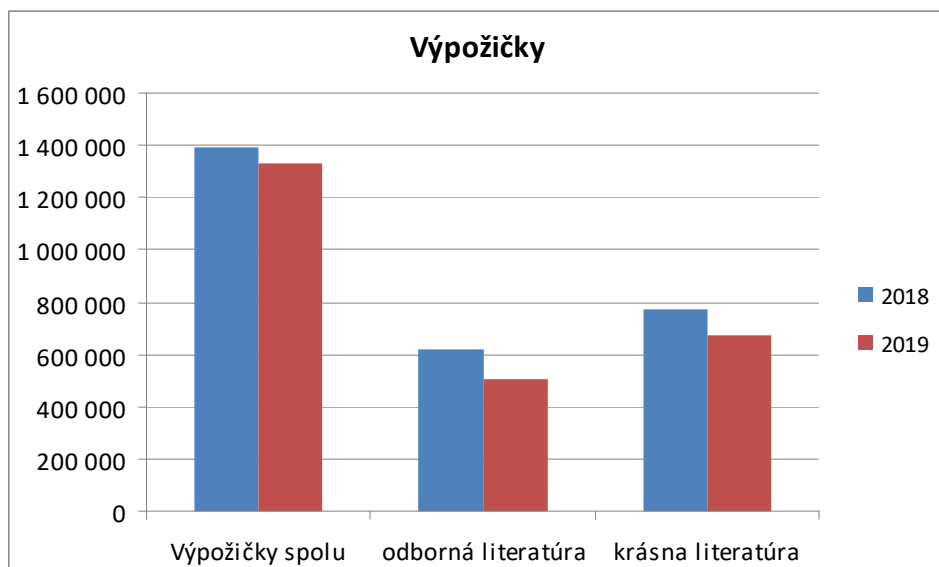
Za povšimnutie stoja aj **prevádzkové hodiny 25 integrovaných školských knižníc s verejnými knižnicami**. Pri prepočte vykázaných prevádzkových hodín vychádza síce na jednu integrovanú školskú knižnicu priemerne 8 hodín a 46 minút, ale až 23 z nich má

prevádzkové hodiny menšie, ako odporúča *Model školskej knižnice*, a dokonca 6 z nich poskytuje knižnično-informačné služby svojim používateľom len 2 hodiny týždenne.

Tabuľka 5 Výpožičky

Ukazovateľ		2018	2019	Nárast/Pokles (%)
Výpožičky spolu		1 393 693	1 330 539	-4,53
z toho literatúra	odborná	564 150	507 516	-10,03
	krásna	687 190	677 365	-1,43
Medziknižničná výpožičná služba iným knižniciam		0	0	0,00
Medziknižničná výpožičná služba z iných knižníc		61	59	-3,28
Počet študijných a čitateľských miest		17 844	17 851	+0,04
Celková plocha knižnice v m ²		68 274	68 042	-0,34
Počet prevádzkových hodín pre používateľov za týždeň		8 164	8 176	+0,15

Graf 5 Výpožičky

PODUJATIA PRE POUŽÍVATEĽOV

V priebehu roka 2019 školské knižnice organizovali **vzdelávacie a kultúrno-spoločenské podujatia**, ktoré boli zamerané na jazykovú kultúru a čitateľskú gramotnosť používateľov (tabuľka 6). Po prepočítaní počtu vzdelávacích a kultúrno-spoločenských podujatí s počtom školských knižníc vychádza približne **15 zorganizovaných podujatí** na jednu školskú knižnicu. Oproti roku 2018 je to opäť o 1 podujatie menej.

Čo sa týka poradia sledovaného počtu zorganizovaných vzdelávacích a kultúrno-spoločenských **podujatí podľa jednotlivých druhov škôl**, bolo nasledovné: **školské knižnice špeciálnych škôl** (približne 27 podujatí na jednu školskú knižnicu), **školské**

knižnice spojených škôl (približne 23 podujatí na jednu školskú knižnicu), **školské knižnice základných škôl** (približne 16 podujatí na jednu školskú knižnicu), **školské knižnice stredných škôl** (približne 9 podujatí na jednu školskú knižnicu).

Školské knižnice v sledovanom období zorganizovali **10 092 akcií informačnej výchovy**. Po ich prepočítaní s počtom školských knižníc pripadlo na jednu školskú knižnicu, podobne ako v roku 2018, približne **7 akcií informačnej výchovy**. Zarážajúce je ale zistenie, že až **46 % školských knižníc** nezorganizovalo žiadnu akciu zameranú na rozvoj informačnej výchovy a dokonca ani „povinnú“ septembrovú exkurziu pre žiakov prvých ročníkov, aby ich informovali o zložení knižničného fondu a o škále poskytovaných knižnično-informačných služieb.

V rámci vzdelávacích a kultúrno-spoločenských podujatí najčastejšie realizovali hodiny hlasného čítania, čitateľské dielne, čitateľské maratóny, literárne, recitačné a výtvarné súťaže, vedomostné kvízy, besedy so spisovateľmi či inými celoslovenskými, alebo regionálnymi významnými osobnosťami, žiacke besedy o prečítaných knihách, prezentácie knižničných noviniek, ktoré niekedy dopĺňali aj video ukážkami, literárne pásma o spisovateľoch vo forme referátov, powerpointových prezentácií alebo literárnych medailónikov, dramatizácie rozprávok, rozprávkové dopoludnia alebo rozprávkové popoludnia, rozhlasové relácie, literárne karnevaly alebo literárne exkurzie, či vyrábali záložky.

Niektoré podujatia, ktoré realizovali školské knižnice, boli súčasťou celoslovenských či medzinárodných projektov zameraných na podporu čitateľskej gramotnosti. Na ilustráciu môžeme spomenúť napríklad projekty metodického centra pre školské knižnice, ako boli 10. ročník česko-slovenského projektu *Záložka do knihy spája školy*, 8. ročník celoslovenského projektu *Záložka do knihy spája slovenské školy* a 15. ročník celoslovenského projektu *Najzaujímavejšie podujatie školskej knižnice*, alebo najznámejšie projekty iných subjektov, kde patrili 20. ročník *Týždňa slovenských knižníc*, medzinárodné podujatie *Noc s Andersenom 2019*, celoslovenská kampan *Les ukrytý v knihe*, celoslovenský projekt *Čítajme si*, celoslovenská súťaž *Čítajme s Osmijankom – pridaj sa aj ty!*, literárne súťaže Hviezdoslavov Kubín a Šaliarsky Maťko.

Knižničné fondy školských knižníc a ich informačné a komunikačné technológie využívali aj pedagogickí zamestnanci, ktorí vo svojej práci aplikovali inovatívne vzdelávacie prístupy so snahou motivovať žiakov k aktívnej práci v škole a k dosiahnutiu kvalitnejšieho vzdelania. To potvrdzuje napríklad svojimi výsledkami *Základná škola s materskou školou v Starej Bystrici*. Uvedená škola získala v prieskume INEKO najlepšie hodnotenie spomedzi základných škôl na Kysuciach. Jej riaditeľka Adriána Petriková povedala, že uvedený úspech pripisuje: „*Zanietenosti učiteľov pre svoju prácu a snahe dosahovať vynikajúce výsledky, dobrej klímy v škole, spolupráci s rodičmi a zriaďovateľom, vybavenosti kabinetov modernými učebnými pomôckami a IKT technikou, kvalitnému vyučovaciemu procesu, ktorý sa uskutočňuje i vo vybudovaných učebniach, ako napr. fyzikálno-chemicko-biologické laboratórium, jazykové učebne, učebňa na výučbu informatiky, knižnica...*“⁷ Je potrebné dodať, že rôzne formy a metódy individuálnej alebo kolektívnej práce s knihou zvlášť využívali školskí knihovníci pri žiakoch so špeciálnymi výchovno-vzdelávacími potrebami. Takisto ich využívali aj pri vyučovaní medzipredmetových zručností, ako sú kreativita, kritické myslenie či riešenie problémov.

⁷ PALUCHOVÁ, Magdaléna: Riaditeľka Adriána Petreková: Žiaci sú veľmi vnímaví, ich výkon závisí aj od klímy v škole. In: *My Kysuce*, roč. 30, 2020, č. 4, s. 3.

PRÍKLADY DOBREJ PRAXE ZO ŠKOLSKÝCH KNIŽNÍC

Za dôležité považujeme osobitne vyzdvihnúť príklady dobrej praxe z dvoch školských knižníc. Ako prvý príklad uvádzame **Školskú knižnicu Základnej školy v Loku**, ktorá aj vďaka rozvojovému projektu *Čitateľský kútik – brána do života* vo svojich priestoroch zrealizovala množstvo zaujímavých, originálnych a inšpirujúcich akcií zameraných na podporu čítania (<https://zslok.edupage.org/album/>). Napríklad môžeme spomenúť čitateľské a pisateľské dielne, výtvarné súťaže (zhotovenie obrázkového čítania rozprávkových animácií), dramatizácie rozprávok či čitateľské súťaže (súťaž o Najlepšieho čitateľa a súťaž Brána do života). Mimoriadny ohlas vyvolala aj aktivita *Mamy, čítajme s nami*, ktorá sa konala 18. novembra 2019. Pozvanie do školy prijali mamičky žiakov z majority, ako aj z minority, ktoré žiakom čítali slovenskú rozprávku *Princ Bajaja* a rómsku rozprávku *Ruppa a Ruppuno*. Na doplnenie uvádzame, že cieľom uvedeného rozvojového projektu bola podpora výchovy a vzdelávania žiakov zo sociálne znevýhodneného prostredia v základných školách, eliminácia bariér znevýhodnenia a zabezpečenia rovnosti príležitostí pre všetkých. Ministerstvo školstva uvedenú školskú knižnicu podporilo sumou 2 601 €. Ako druhý príklad uvádzame **Školskú knižnicu Slovenského národného povstania v Sučanoch**, ktorá takisto počas minulého školského roka zorganizovala celý rad akcií zameraných na podporu kreatívneho čítania (<https://zssucany.edupage.org/album/>). Napríklad učiteľky 3. ročníka zorganizovali súťaž *Kráľ a kráľovná čitateľov*. Ďalej škola zorganizovala regionálnu súťaž v prednese poézie a prózy *Moricove Sučany* na tému *Príroda je život pre každého*. Každoročne vo svojej školskej knižnici organizujú medzinárodné podujatie *Noc s Andersenom*. Počas celého roka jej priestory pravidelne navštevujú žiaci nielen v rámci vyučovacích hodín, ale aj počas činností školského klubu detí.

PROJEKTY METODICKÉHO CENTRA PRE ŠKOLSKÉ KNIŽNICE ZAMERANÉ NA ROZVÍJANIE ČITATEĽSKEJ GRAMOTNOSTI ŽIAKOV

Metodické centrum pre školské knižnice v mesiaci október 2019 zorganizovalo **tri projekty** zamerané na jazykovú kultúru a rozvoj čitateľskej gramotnosti. Projektov sa zúčastnilo **1 534 slovenských a českých základných škôl a stredných škôl spolu s 176 079 žiakmi a ostatnými členmi školských komunit a vzácnymi hosťami**.

Česko-slovenský projekt *Záložka do knihy spája školy*

Slovenská pedagogická knižnica v spolupráci s Knižnicou Jiřího Mahena v Brne z Českej republiky pri príležitosti októbra ako **Medzinárodného mesiaca školských knižníc 2019** zorganizovala **10. ročník česko-slovenského projektu *Záložka do knihy spája školy*** na tému *List za listom – baví ma čítať*. Uvedený česko-slovenský projekt bol určený pre základné školy a osemročné gymnáziá zo Slovenskej republiky a z Českej republiky. Jeho cieľom bolo zábavnou a hravou formou pomôcť slovenským a českým pedagogickým i nepedagogickým zamestnancom získať žiakov pre čítanie, podporiť ich dobrý vzťah ku knihám a motivovať ich, aby si knihy vyberali podľa svojich čitateľských záujmov. Rovnako, aby vytvárali spoločenstvá, v ktorých by priateľsky spolupracovali, diskutovali o prečítanom a navzájom by si odporúčali knihy. Taktiež jeho zámerom bolo, aby výmenu záložiek využili prihlásené školy aj k nadviazaniu vzájomnej spolupráce, poznávaniu jazyka, literatúry, histórie, kultúry či regionálnych zvykov v oboch republikách. Výmenu záložiek mohli zúčastnené školy využiť aj v rámci prierezovej témy školského vzdelávacieho programu alebo ako súčasť školského projektu.

Do projektu sa prihlásilo **1 163 škôl s celkovým počtom 131 889 žiakov**, z toho bolo **423 českých škôl** s celkovým počtom 42 011 žiakov a **740 slovenských škôl** s celkovým počtom 89 878 žiakov.

Samotnej výrobe záložiek predchádzali živé žiacke diskusie o knihách a literárnych postavách. Žiaci vyrobili záložky na určenú tému *List za listom – baví ma čítať* väčšinou počas vyučovania, v školskom klube detí, v rámci krúžkovej činnosti alebo v školskej knižnici, a to podľa svojich schopností, zručností, možností a primerane k svojmu veku. Mladší žiaci kreslili alebo maľovali na záložky väčšinou obľúbené postavičky z klasických rozprávok (napr. *Snehulienka a sedem trpaslíkov, Ako išlo vajce na vandrovkú, Šípková Ruženka, Perníková chalúpka, O troch prasiatkach, Červená čiapočka, Medovníková chalúpka, Janko a čarovná fazuľa, Maťko a Kubko*), z povestí alebo rôznych príbehov o zvieratkách. Mnohí z nich namaľovali na svoje záložky aj očarujúcich hrdinov z českých kníh, ako boli napríklad *Krtko, Ferdo Mravec, Rozprávky o psíčkovi a mačičke, Mach a Šebestová*. Starší žiaci a mladší gymnazisti sa snažili na svojich záložkách stvárniť literárny motív z fantasy literatúry, dobrodružnej literatúry či dievčenských románov (napr. *Pán prsteňov, Malý princ, Harry Potter, Robinson Crusoe, Cesta na mesiac, Grafítové dievča, Dievča s maskou*). Na zadnú stranu záložiek väčšinou napísali názov knihy a meno autora, svoje poštové alebo mailové adresy či kontakty na sociálne siete, aby mohli medzi sebou navzájom komunikovať nielen počas realizácie česko-slovenského projektu, ale aj po jeho oficiálnom ukončení.

Doplňujúcim programom výroby záložiek boli najčastejšie tieto **čitateľské aktivity**: žiacke besedy o obľúbených knihách, besedy so spisovateľmi (napr. Braňom Jobusom, Gabrielou Futovou, Katarínou Mosnákovou-Bagľašovou), čitateľské štafety, čitateľské maratóny, pútavé referáty o spisovateľoch, čítanie dobrodružných príbehov staršími žiakmi mladším žiakom, dramatizácie rozprávok, literárne kvízy, recitačné súťaže a písanie čitateľských denníkov. Takisto veľa škôl realizovalo vyučovacie hodiny zamerané na oboznámenie sa s českým jazykom a knihami od najznámejších českých spisovateľov. Mnohí žiaci robili aj vlastivedné projekty zamerané na predstavenie vlastnej školy, obce a regiónu rovesníkom z partnerskej školy alebo pripravili rozhlasové relácie s cieľom predstaviť celej svojej školskej komunite pridelenú partnerskú školu. Mnoho škôl oživilo výrobu záložiek aj častými návštevami školskej knižnice, kde sa aktívne zúčastňovali rôznych akcií zameraných na podporu čítania (napr. *Pasovanie za čitateľov, Starí rodičia čítajú deťom, Starší čítajú mladším, Kráľ čitateľov*, oslava Medzinárodného dňa školských knižníc).

Na ilustráciu uvádzame niektoré originálne, kreatívne a inšpirujúce aktivity, ktoré české školy zorganizovali na podporu čítania žiakov a prehĺbenia priateľstva medzi českými a slovenskými školami v rámci realizácie česko-slovenského projektu:

- Výroba záložiek v **Základnej škole L. Svobody v Rudíkove** bola sprevádzaná pútavým rozprávaním o Slovenskej republike, jej najzaujímavejších kultúrnych pamiatkach, významných osobnostiach a zvlášť spisovateľoch. Žiaci dokonca počúvali a následne si zaspievali aj slovenskú štátnu hymnu.
- S pomocou učiteľov si žiaci v **Základnej škole na Křížovej ulici v Jihlave** pripravili reláciu do školského rozhlasu, prostredníctvom ktorej oboznámili všetkých členov školskej komunity s realizáciou česko-slovenského projektu i s pridelenou partnerskou školou zo Slovenskej republiky. Ďalej sa na vyučovaní oboznámili s konkrétnymi titulmi od najznámejších českých a slovenských spisovateľov a rozprávali sa o ich živote a literárnej tvorbe. Takisto si spoločne pripomenuli aj 101. výročie vzniku

spoločného štátu Čechov a Slovákov. Do mestských novín dokonca napísala školská koordinátorka článok o realizácii česko-slovenského projektu na ich škole.

- Učitelia v **Základnej škole v Náměšti nad Oslavou** pred samotnou výrobou záložiek zorganizovali na hodinách českého jazyka „čitateľské dielničky“, na ktoré si žiaci priniesli svoje obľúbené knihy. Zo svojich kníh si žiaci navzájom čítali najpútavejšie ukážky a potom sa spoločne rozprávali o prečítanom. Darované záložky od svojich slovenských rovesníkov si vystavili vo svojich triedach a neskôr ich začali používať vo svojich knihách.
- Aj žiaci zo **Základnej školy a materskej školy v Rovosiciach** sa na začiatku česko-slovenského projektu rozprávali o svojich najobľúbenejších knihách. Potom si niektoré knihy zapožičali zo svojej školskej knižnice. Na záložkách sa snažili zobraziť motívy z prečítaných kníh. Česko-slovenský projekt ukončili vyučovacou hodinou, na ktorej si prečítali list od slovenských kamarátov. Takisto si na internete pozreli sídlo svojej slovenskej partnerskej školy a hľadali obrázky zaujímavých miest v jej regióne. Vyučovaciu hodinu, na ktorej si pustili v slovenčine rozprávku *Matko a Kubko*, ukončili radostným losovaním záložiek.
- Pedagógovia v **Gymnáziu Jana Blahoslava v Ivančiciach** veľmi vysoko oceňujú existenciu tohto medzinárodného projektu, do ktorého sa môžu zapojiť aj žiaci z nižšieho stupňa a rozvíjať nielen čitateľské a literárne vedomosti, ale aj výtvarné zručnosti a kreativitu. Výsledky z tohto medzinárodného projektu každoročne odprezentujú v rámci *Dňa otvorených dverí* svojej školy. Na nástenkách vystavujú fotografie, ktoré zachytávajú výrobu záložiek ich žiakov, a taktiež aj fotografie záložiek od slovenských rovesníkov a ich darčeky venované gymnáziu. Osobitnú pozornosť si zaslúži skutočnosť, že v septembri 2019 pri príležitosti osláv 100. výročia založenia školy, na ktorej sa zúčastnil minister školstva, mládeže a telovýchovy Českej republiky spolu s množstvom hostí z radov bývalých pedagógov, absolventov a priateľov školy, pripravili výstavu, na ktorej prezentovali spomínané exponáty z ich niekoľkoročnej účasti v česko-slovenskom projekte. O jeho realizácii už tradične informujú vo výročnej správe svojej školy.

Na ilustráciu uvádzame aj niektoré originálne, kreatívne a inšpirujúce aktivity, ktoré zase zorganizovali slovenské školské koordinátorky a slovenskí školskí koordinátori na podporu čítania žiakov a prehĺbenia priateľstva medzi slovenskými a českými školami v rámci spomínanej realizácie česko-slovenského projektu:

- Školská koordinátorka Katarína Kupčová zo **Základnej školy s materskou školou Štefana Náhalu v Liptovskej Tepličke** sa spolu so svojimi kolegyňami venovala tvorbe záložiek i podpore čítania počas vyučovania a v školskom klube detí. Napríklad zorganizovali hodiny hlasného čítania a hodiny slovných a výtvarných hier, ako boli *Múdre hlavičky*, *Čo už viem*, *Bystré očka*, *Hľadaj podľa obrázkov*. Do školy dokonca pozvali staré mamy, aby čítali svojim vnukom a ich rovesníkom príbehy zo svojich obľúbených kníh. Aktivitu nazvali *Starí rodičia čítajú deťom*.
- Školská koordinátorka Elena Osvaldová v **Spojenej škole internátnej v Kremnici** zorganizovala dve výnimočné podujatia zamerané na podporu čítania. V rámci prvého podujatia starší žiaci čítali v školskom rozhlase jednu kapitolu z knihy od Petra Karpinského *Adela, ani to neskušaj*. Mladší žiaci zase čítali knihu *Dokonalá Klára*, ktorú napísala Gabika Futová. V rámci druhého podujatia, ktoré sa volalo *Rozprávky*

starej matere, žiaci čítali svoje obľúbené rozprávky a recitovali básničky svojim starým rodičom.

- Školská koordinátorka Henrieta Balheimová, zároveň aj riaditeľka **Špeciálnej základnej školy v Šamoríne**, zorganizovala pre žiakov návštevu divadelného predstavenia *Kozliatka a vlk* na Novej scéne v Bratislave. V októbri žiaci často navštevovali aj svoju školskú knižnicu, v ktorej čítali najčastejšie klasické rozprávky od H. Ch. Andersena alebo od bratov Grimmovcov.
- Školská koordinátorka Mária Sýkorová, zároveň aj školská knihovníčka, zo **Základnej školy na Severnej ulici v Moldave nad Bodvou** pripravila v školskej knižnici niekoľko zaujímavých podujatí zameraných na podporu čítania. Napríklad v rámci podujatia s názvom *Čaj v školskej knižnici* si žiaci pri šálke čaju listovali v ľubovoľných knihách a čítali si z nich. V rámci aktivity *Moja najobľúbenejšia rozprávka* zase mladší žiaci svojim spolužiakom rozprávali o svojej obľúbenej rozprávkovej knihe, ktorú si priniesli z domu. Prezentáciu takzvaných knižných noviniek dopĺňovali krátkymi prezentáciami videí.
- Školská koordinátorka Lenka Horáková zo **Spojenej školy sv. Jána Pavla II. v Poprade** v spolupráci s inými učiteľkami zorganizovala niekoľko čitateľských akcií. Osobitnú pozornosť si zvlášť zaslúži tradičná aktivita s názvom *Starší čítajú mladším* a čitateľská súťaž *Kráľ čitateľov*.
- Školská koordinátorka Mária Jašová zo **Základnej školy s materskou školou v Kľačanoch** takisto zorganizovala niekoľko originálnych čitateľských aktivít. Napríklad v rámci akcie *Veľkí malým* pripravili starší žiaci pre svojich mladších žiakov zaujímavé čitateľské testy a tajničky. Pomáhali im aj pri kreslení hlavných literárnych hrdinov a pri písaní listov spisovateľovi. Žiaci z vyšších ročníkov sa zúčastnili besedy so spisovateľkou Andreou Čechvalovou.
- Školská koordinátorka Silvia Kuliková zo **Základnej školy Reformovanej kresťanskej cirkvi s vyučovacím jazykom maďarským v Rožňave** pre žiakov pripravila veľmi originálne a kreatívne podujatie, ktoré nazvala *Deň maďarskej ľudovej rozprávky*. Na podujatí sa najskôr všetci spoločne rozprávali o najväčších zberateľoch maďarskej ľudovej rozprávky. Potom žiaci z 1. stupňa čítali a ilustrovali vybrané ľudové rozprávky. Na záver podujatia vystúpili rodičia žiakov z takzvaného *Rozprávkového divadla* so svojím divadelným predstavením.
- Školská knihovníčka Jana Ochabová zo **Základnej školy na Vajanského ulici v Modre**, ktorá bola zároveň školskou koordinátorkou uvedeného česko-slovenského projektu, pripravila v spolupráci s inými učiteľmi literatúry takzvanú hru na kníhkupcov. Každý žiak mal priniesť do školy svoju najobľúbenejšiu knihu a odprezentovať ju živým spôsobom pred svojimi spolužiakmi. Zároveň mal svojou prezentáciou dosiahnuť, aby si spolužiaci kúpili práve jeho knihu. Po skončení prezentácií si žiaci spoločne čítali úryvky z dvoch najzaujímavejších kníh.
- Školská knihovníčka Jarmila Gondeková zo **Základnej školy s materskou školou v Olcnave** v spolupráci s inými učiteľmi a vychovávateľmi pripravila pre žiakov počas vyučovania, v školskom klube detí i v rámci záujmového útvaru *Šikovné ruky* čítanie rozprávok, bájak a príbehov. V škole dokonca zorganizovala čitateľskú štafetu,

počas ktorej si v každej triede žiaci čítali na pokračovanie z knihy od Karla Čapka *Dášenka čili život štěněte*. Uvedenú knihu im poslala pridelená česká partnerská škola v predchádzajúcom roku, aby sa ich slovenskí kamaráti mohli bližšie zoznámiť s českým jazykom.

- Školská koordinátorka a zároveň aj školská knihovníčka Veronika Vrabelová z **Gymnázia Ladislava Novomeského v Bratislave** takiež zorganizovala v spolupráci so žiakmi niekoľko doplnujúcich čitateľských aktivít v rámci realizácie česko-slovenského projektu. Ako príklad uvádzame spoločnú prezentáciu negatívnych literárnych hrdinov z ich obľúbených kníh, ktorá bola doplnená aj najzaujímavejšími citátmi z knihy *Pána prsteňov* alebo z knihy *Harryho Pottera*. Mladší gymnazisti na margo vybraných negatívnych hrdinov povedali: „*Aj títo hrdinovia sú v príbehu dôležití, len ich nikto nemá rád, ale bez nich by to predsa nebolo ono.*“

Väčšina škôl do balíka so záložkami najčastejšie vkladala školské časopisy, rozprávkové knihy, propagačné materiály o škole alebo o obci, či o meste, turistických sprievodcov z daného regiónu, darčkové predmety, alebo rôzne výrobky z výtvarnej výchovy. Niektoré školy k záložkám priložili aj fotografie žiakov, ktorí vyrábali záložky, alebo priateľské listy od samotných žiakov, či spoločné listy od jednotlivých zapojených tried. V niekoľkých prípadoch došlo aj k osobnému odovzdaniu záložiek pri návšteve školy zástupcami – vyučujúcimi z partnerskej českej alebo slovenskej školy, napríklad aj v rámci programu Európskej únie pre vzdelávanie, odbornú prípravu, mládež a šport Erasmus+. Veľké množstvo zúčastnených škôl si z priateľských záložiek urobilo výstavky alebo nástenky v aule školy, v priestoroch školskej knižnice, prípadne v triedach. Na webových sídlach svojich škôl uverejňovali fotografie z priebehu tvorby záložiek alebo najkrajších záložiek a stručné informácie. Viacero škôl napísalo o realizácii česko-slovenského projektu články, ktoré boli najčastejšie uverejňované v školských časopisoch alebo v regionálnych novinách. Niekoľko desiatok škôl opäť darovalo svoje záložky svojim vzácnym hosťom, ktorí sa zúčastnili osláv Medzinárodného dňa školských knižníc 28. októbra 2019.

Viaceré školy sa dohodli so svojou partnerskou školou, že zostanú v priateľskom kontakte a budú udržiavať živú komunikáciu medzi sebou prostredníctvom Skypu. Iné sa zase dohodli, že zorganizujú spoločné stretnutie napríklad v podobe vzájomných výmenných pobytov českých a slovenských žiakov alebo školských výletov do Česka, alebo naopak, na Slovensko. Niekoľko slovenských škôl ponúklo svojim českým partnerským školám spoluprácu v rámci medzinárodného programu eTwinning.

Vyhodnotenie česko-slovenského projektu za Českú republiku je zverejnené na webovom sídle Knižnice Jiřího Mahena v Brne (www.kjm.cz). Vyhodnotenie česko-slovenského projektu za Slovenskú republiku a výber z dobrovoľného hodnotenia 432 českými a slovenskými školami **spolu s fotografiami z priebehu výroby záložiek alebo s fotografiami so samotnými najkrajšími záložkami je dostupný na webovom sídle Slovenskej pedagogickej knižnice (www.spgk.sk)** v časti Školské knižnice, link Česko-slovenský projekt Záložka do knihy spája školy.

Celoslovenský projekt *Záložka do knihy spája slovenské školy*

Slovenská pedagogická knižnica pri príležitosti októbra ako **Medzinárodného mesiaca školských knižníc 2019** zorganizovala aj **8. ročník celoslovenského projektu *Záložka do knihy spája slovenské školy*** na tému ***Osobnosti, ktoré sa zaslúžili o demokraciu***. Cieľom

celoslovenského projektu bolo nadviazanie kontaktov medzi slovenskými strednými školami a podpora čítania prostredníctvom výmeny záložiek do kníh, ktoré žiaci vyrobili ľubovoľnou technikou na určenú tému. Výmenu záložiek využili stredné školy aj k nadviazaniu vzájomnej spolupráce, kontaktov a poznávaniu života žiakov v rôznych kútoch Slovenska. Stredoškooláci sa rovnako zážitkovým spôsobom oboznámili s významnými osobnosťami, ktoré v minulosti prispeli k formovaniu demokracie, k ochrane ľudských práv a slobôd vo svete alebo na Slovensku.

Do celoslovenského projektu sa prihlásilo **184 stredných škôl s celkovým počtom 9 397 žiakov**.

Výrobe záložiek predchádzali diskusie o prečítaných knihách, ktoré mapovali svetové a národné dejiny. Stredoškooláci vyrábali záložky rôznych veľkostí, rozmanitých tvarov a s využitím rozličných techník najčastejšie v rámci vyučovania (napr. na hodinách slovenského jazyka a literatúry, dejepisu, občianskej náuky, umenia a kultúry), na záujmových krúžkoch a praktických cvičeniach, v školskej knižnici alebo doma. Záložky boli tematicky venované osobnostiam, ktoré prispeli k formovaniu demokracie, k ochrane ľudských práv a slobôd všeobecne vo svete alebo v období prvej Československej republiky, v období socializmu s ľudskou tvárou a Nežnej revolúcie. Najčastejšie boli zobrazované tieto osobnosti: Winston Churchill, Nelson Mandela, Tomáš Garrigue Masaryk, Milan Rastislav Štefánik, Vavro Šrobár, Alexander Dubček, Ján Čarnogurský, Václav Havel, Milan Kňažko, Fedor Gál, Karel Kryl, Matka Tereza a Ján Pavol II. Na mnohých záložkách boli nakreslení alebo namaľovaní aj slovenskí spisovatelia, napríklad Ľudovít Štúr, Martin Rázus, Hana Ponická, Dominik Tatarka a Milan Válek. Mnoho žiakov na zadnú stranu záložiek uviedlo citáty zobrazených osobností alebo základné informácie o ich živote, prípadne svoje poštové a mailové adresy alebo kontakty na sociálne siete, aby mohli medzi sebou navzájom komunikovať aj po oficiálnom ukončení celoslovenského projektu.

Doplňujúcim programom výroby záložiek boli často tieto **čitateľské aktivity**: žiacke diskusie o prečítaných knihách, ktoré boli tematicky zamerané na budovanie demokracie v období antiky až po súčasnosť, prezentácie najvýznamnejších politických osobností formou krátkych referátov alebo powerpointových prezentácií, vedomostné kvízy, spoločné pozeranie filmových dokumentov o významných osobnostiach slovenskej i svetovej histórie či besedy s historikmi z Univerzity Komenského. Mnoho škôl pre členov svojej školskej komunity pripravilo školské rozhlasové relácie o priebehu realizácie projektu a nástienky zobrazujúce život a dielo významných osobností, ktoré sa zaslúžili o demokraciu. Niekoľko desiatok škôl oživilo výrobu záložiek aj častými návštevami školskej knižnice alebo verejnej knižnice, alebo zorganizovalo náučno-poznávacie exkurzie. Viacero škôl si výrobu záložiek spojilo s oslavou Medzinárodného dňa školských knižníc 28. októbra 2019, na ktorej žiaci vyrábali záložky pre svojich rovesníkov z pridelenej partnerskej školy, pre svojich pedagógov a pre svoju školskú knižnicu.

Na ilustráciu uvádzame niektoré najzaujímavejšie, najoriginálnejšie a najkreatívnejšie čitateľské aktivity, ktoré zorganizovali školské koordinátorky a školskí koordinátori v rámci celoslovenského projektu:

- Školská koordinátorka a zároveň aj školská knihovníčka Drahomíra Marjová spolu so svojimi kolegyňami zo **Strednej odbornej školy obchodu a služieb v Michalovciach** viedli žiakov k tomu, aby si okrem záložky, na ktorej stvárňali svoju vybranú osobnosť, pripravili o nej aj stručnú biografriu vo forme powerpointovej prezentácie. Celoslovenský projekt ukončili vo forme podujatia, ktorého sa zúčastnili všetci žiaci,

ktorí boli slávnostne oblečení v bielych košeliach alebo v bielych blúzkach s trikolórou Slovenskej republiky. Na podujatí jednotliví žiaci postupne odprezentovali svoje vybrané osobnosti.

- Školská koordinátorka Ľudmila Minárová v spolupráci s pedagógmi z **Gymnázia Janka Kráľa v Zlatých Moravciach** pripravila rôzne kreatívne akcie, ktorých cieľom bolo rozšírenie vedomostí o vzniku demokracie a ochrane ľudských práv a slobôd vo svete a na Slovensku. Na ilustráciu môžeme spomenúť vytvorenie nástenky pri príležitosti 30. výročia Nežnej revolúcie, na ktorej zaznamenali pomocou obrazových materiálov všetky významné udalosti od 17. novembra do 28. decembra 1989. Ďalej môžeme spomenúť aj zorganizovanie besedy s historikom Tomášom Černákom z Katedry slovenských dejín Filozofickej fakulty Univerzity Komenského.
- Školská koordinátorka a zároveň aj školská knihovnička Daniela Stieranková s pomocou svojich kolegov zo **Spojenej školy v Šali** zorganizovala vyučovacie hodiny v priestoroch školskej knižnice, ktoré boli tematicky zamerané na 100. výročie Slovenského národného divadla, 75. výročie Slovenského národného povstania a 30. výročie Nežnej revolúcie. Žiaci na uvedených vyučovacích hodinách tvorili okrem záložiek aj plagáty, na ktorých zobrazili uvedené témy.
- Školská koordinátorka Iveta Maliariková zo **Strednej priemyselnej školy v Myjave** pripravila pre žiakov z 1. až 3. ročníka podujatie pod názvom *Týždeň literatúry*. Na uvedenom podujatí mal každý žiak možnosť odprezentovať svoje najobľúbenejšie literárne dielo a spoločne o ňom diskutovať so svojimi rovesníkmi.
- Školská koordinátorka Alena Šandriková zo **Spojenej školy v Prievidzi** pre žiakov, ktorí sa rozhodli zobraziť na svojich záložkách portrét Alexandra Dubčeka, zorganizovala náučno-poznávacu exkurziu do jeho rodného domu v Uhrovci. Spolu so žiakmi z odborného učilišťa navštívila Hornonitriansku knižnicu, v ktorej počas besedy so slovenskou spisovateľkou Vandou Rozenbergovou robili záložky.
- Školská koordinátorka Alexandra Jambrichová zo **Strednej odbornej školy poľnohospodárstva a služieb na vidieku v Žiline** pre žiakov zorganizovala viacero zaujímavých aktivít zameraných na podporu čítania. Ako príklad môžeme uviesť sledovanie filmových dokumentov o roku 1989 a zostrihov divadelných hier Václava Havla a čítanie knihy od Ladislava Mňačka *Ako chutí moc*.
- Školská koordinátorka Darina Badáňová v spolupráci s vedením školy z **Obchodnej akadémie na Polárnej ulici v Košiciach** zriadila čitateľský kútik v oddychovej zóne školy. Ich cieľom bolo, aby žiaci mali možnosť aj po ukončení celoslovenského projektu pestovať a upevňovať si dobrý a trvalý vzťah ku knihe, k čítaniu a poznávaniu nového.

Väčšina stredných škôl do poštovej zásielky k záložkám vložila propagačné materiály o škole, jej študijných odboroch a o regióne, školské časopisy, školské ročenky, fotografie žiakov, ktorí sa aktívne zúčastnili výroby záložiek na danej škole, pozvánky na návštevu školy v rámci Dňa otvorených dverí a rôzne darčkové predmety. Skoro všetky zúčastnené školy si zo svojich alebo z priateľských záložiek urobili nástenky alebo výstavky vo svojich vestibuloch, v triedach alebo v školských knižniciach. Takisto často na svojich webových sídlach uverejňovali fotografie s najkrajšími záložkami alebo stručné informácie o uvedenom

projekte. Veľa škôl uverejnilo aj články o priebehu výroby záložiek vo svojich školských časopisoch. Viaceré školy sa opäť dohodli so svojou partnerskou školou, že zostanú v priateľskom kontakte a budú hľadať ďalšie spôsoby spolupráce napríklad vo forme výletu.

Vyhodnotenie i výber z dobrovoľného hodnotenia celoslovenského projektu 156 strednými školami spolu s **fotografiami z priebehu výroby záložiek alebo s fotografiami so samotnými najkrajšími záložkami** je dostupný na webovom sídle Slovenskej pedagogickej knižnice v Bratislave (www.spgk.sk) v časti Školské knižnice, link Celoslovenský projekt Záložka do knihy spája slovenské školy.

Celoslovenský projekt *Najzaujímavejšie podujatie školskej knižnice*

Slovenská pedagogická knižnica pri príležitosti **Medzinárodného dňa školských knižníc**, ktorý pripadol na **28. október 2019**, zorganizovala **15. ročník celoslovenského projektu *Najzaujímavejšie podujatie školskej knižnice*** na tému ***Inšpirujúci žiaci, tvorivá myseľ: 145. výročie narodenia Jozefa Gregora Tajovského***. Záštitu nad celoslovenským projektom prevzalo ministerstvo školstva. Cieľom celoslovenského projektu bolo zábavnými formami práce s knihou podporiť u žiakov dobrý a trvalý vzťah ku knihe, školskej knižnici a k čítaniu, poznávaniu nového. Rovnako jeho snahou bolo poskytnúť školským knihovníkom, učiteľom, žiakom a ich rodičom a taktiež aj iným členom miestnych komunít príležitosť, aby si originálnym a zábavným spôsobom spoločne pripomenuli dielo a osobnosť popredného prozaika, dramatika, básnika, redaktora, učiteľa, úradníka a politika Jozefa Gregora Tajovského. Ďalším jeho zámerom bolo vytvorenie vhodných podmienok pre každého účastníka osláv, aby mohol prispieť svojou inšpiráciou k slávnostnému priebehu podujatia a zároveň v ňom mohol prejavíť svoj osobný talent.

Do celoslovenského projektu sa prihlásilo **187 školských knižníc v základných školách a stredných školách s celkovým počtom 34 793 účastníkov podujatí**.

Po sčítaní bodov udelených jednotlivými členmi odbornej komisie bolo určené výsledné poradie zúčastnených školských knižníc.

Školské knižnice získali **knižničné dary podľa ich vlastného výberu od Slovenskej pedagogickej knižnice a šiestich partnerov celoslovenského projektu, a to v celkovej sume 3 810 €**. Slovenská pedagogická knižnica venovala prvým siedmim oceneným školským knižniciam, a to **školským knižniciam zo Strednej odbornej školy obchodu a služieb v Trenčíne, Spojenej školy v Lendaku, Strednej odbornej školy obchodu a služieb v Galante, Základnej školy s materskou školou Jána Bakossa v Banskej Bystrici, Základnej školy na Saratovskej ulici v Leviciach, Základnej školy s materskou školou v Rudinskej a Spojenej školy vo Vrútkach**, knižné publikácie v hodnote 2 000 € na základe ich vlastného výberu.

Absolútnym víťazom celoslovenského projektu sa stala **Školská knižnica Strednej odbornej školy obchodu a služieb v Trenčíne**, ktorá zorganizovala podujatie pod názvom ***Tváre Jozefa Gregora Tajovského*** vo forme galaprogramu. Program sa začal klavírnou hudbou v podaní žiačky školy. Potom nasledovali jednotlivé príspevky žiakov, ktorí hovorili o študentskom živote Jozefa Gregora Tajovského, jeho láskach, priateľoch, ťažkom učiteľskom povolaní a veľkom národnom cítení. Žiaci prítomným hosťom prezradili aj názvy jeho obľúbených jedál a iné zaujímavosti z jeho súkromného života a fungovania takzvaného Gregorovského salónu. Kvôli autentickejšiemu bolo hovorené slovo účinkujúcich žiakov

dopĺňané krátkymi videami z jeho života. Program bol doplnený aj o obľúbené Tajovského ľudové piesne, napríklad Na Kráľovej holi, A ja taká čarna, a takisto aj o hymnu Slovenskej republiky v podaní niekoľkých žiakov školy. Záver galaprogramu bol ukončený sabrážou nealkoholického vína a spoločným prípitkom.

Spoločnosť Stiefel Eurocart (www.stiefel-eurocart.sk) venovala každej z ocenených dvanástich školských knižníc **knižné publikácie, mapy a náučné tabule v hodnote 100 € podľa vlastného výberu** do ich knižničného fondu. Išlo o ocenené školské knižnice z týchto škôl: Stredná odborná škola obchodu a služieb, Trenčín; Spojená škola, Lendak; Stredná odborná škola obchodu a služieb, Galanta; Základná škola s materskou školou Jána Bakossa, Banská Bystrica; Základná škola, Saratovská ul., Levice; Základná škola s materskou školou, Rudinská; Spojená škola, Vrútky; Základná škola, Námestie mládeže, Zvolen; Základná škola s materskou školou, Solčany; Základná škola s materskou školou, Hrušov; Konzervatórium, Timonova, Košice; Spojená škola, Spišská Stará Ves.

Klub mladých čitateľov Albatros (www.kmc.sk) venoval **Základnej škole na Námestí mládeže vo Zvolene**, ktorá sa umiestnila ako prvá základná škola mimo poradia víťazov, **knihy v hodnote 150 €** do jej školskej knižnice.

Vydavateľstvo Tatran (www.slovatran.sk) venovalo **Základnej škole s materskou školou v Solčanoch**, ktorá sa umiestnila ako druhá základná škola mimo poradia víťazov, **knihy v hodnote 150 €** do jej školskej knižnice.

Akciová spoločnosť ŠEVT (www.sevt.sk/firstnews) venovala **Konzervatóriu na Timonovej ulici v Košiciach**, ktoré sa umiestnilo ako prvá stredná škola mimo poradia víťazov, **50 výtlačkov anglických novín First News z Veľkej Británie z ročníka 2018/2019 v hodnote 150 €** do jeho školskej knižnice.

Knižná edícia pre malých čitateľov Stonožka (www.stonozka.sk) venovala **Základnej škole s materskou školou v Hrušove**, ktorá sa umiestnila ako tretia základná škola mimo poradia víťazov, **knihy v hodnote 80 €** do jej školskej knižnice.

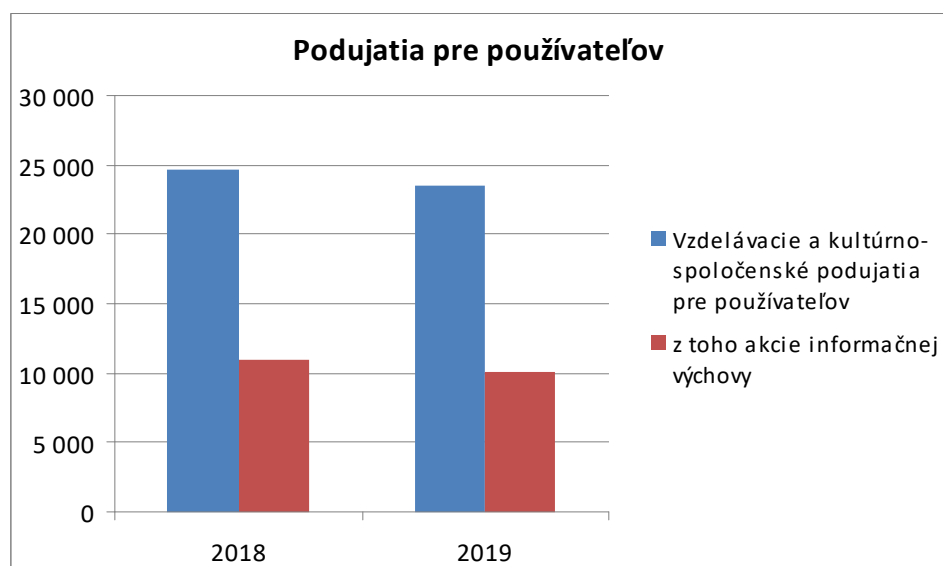
Knižná edícia pre mladých čitateľov YOLI (www.yoli.sk) venovala **Spojenej škole v Spišskej Starej Vsi**, ktorá sa umiestnila ako druhá stredná škola mimo poradia víťazov, **knihy v hodnote 80 €** do jej školskej knižnice.

Vyhodnotenie celoslovenského projektu je dostupné na webovom sídle Slovenskej pedagogickej knižnice (www.spgk.sk) v časti Školské knižnice, link Najzaujímavejšie podujatie školskej knižnice.

Tabuľka 6 Podujatia pre používateľov

Ukazovateľ	2018	2019	Nárast/pokles (%)
Vzdelávacie a kultúrno-spoločenské podujatia pre používateľov	26 628	23 444	-11,96
z toho akcie informačnej výchovy	10 930	10 092	-7,67

Graf 6 Podujatia pre používateľov

INFORMAČNÉ TECHNOLOGIE

Proces elektronizácie a internetizácie v školských knižniciach oproti roku 2018 zaznamenal v sledovaných ukazovateľoch **mierny nárast** (tabuľka 7). Je potrebné povedať, že skutočný stav stále nezodpovedá odporúčaniam, ktoré sú uvedené v *Modeli školskej knižnice*. Napríklad počet **počítačov** v školských knižniciach sa síce zvýšil o **0,27 %**, ale na jednu školskú knižnicu pripadá len **1,47 % počítača**. Pritom by mala mať každá školská knižnica 1 počítač pre školského knihovníka a 5 počítačov pre používateľov školskej knižnice v škole s počtom žiakov do 500 žiakov a až 15 počítačov pre používateľov školskej knižnice nad 500 žiakov.

Pri prepočítaní počtu počítačov s počtom školských knižníc podľa druhov škôl bolo zistené, že relatívne lepšie údaje, ako bol uvedený celkový priemer, dosiahli **školské knižnice stredných škôl** (1,94 počítača na jednu školskú knižnicu) a **školské knižnice spojených škôl** (1,56 počítača na jednu školskú knižnicu). Horšie údaje boli zistené v **školských knižniciach základných škôl** (1,33 počítača na jednu školskú knižnicu) a **školských knižniciach špeciálnych škôl** (1 počítač na jednu školskú knižnicu).

Za sledované obdobie **518 školských knižníc** vo svojich štatistických výkazoch uviedlo, že **vlastnia automatizovaný knižnično-informačný systém**, čo je oproti roku 2018 nárast o **0,58 %**. Za dôležité považujeme uviesť, že pri zbere tohto štatistického ukazovateľa sa po druhýkrát aplikovala metodika CVTI SR, podľa ktorej sa mohli vykazovať okrem automatizovaných knižnično-informačných systémov aj elektronické programy (napr. aScAgenda, eŠkola), ktorých súčasťou bol modul Knižnica, ktorý umožňoval školským knižniciam evidovať všetky povinné údaje v súlade s platným právnym stavom.⁸ Školské

⁸ Ostatné elektronické programy, ktoré nespĺňali všetky zákonom stanovené podmienky napríklad pri vedení odbornej evidencie knižničných dokumentov, evidencii registrovaných používateľov, evidencii absenčných výpožičiek, vyradovaní knižničných dokumentov, nemohli školské knižnice v tomto ukazovateli vykazovať.

knižnice najčastejšie využívali tieto automatizované knižnično-informačné systémy: Clavius, Knižničný systém pre malé a stredné knižnice, Profilib.⁹

Poradie od najvyššieho percentuálneho vyjadrenia **počtu automatizovaných knižnično-informačných systémov v školských knižniciach podľa druhu škôl** je nasledovné: **školské knižnice stredných škôl a školské knižnice spojených škôl (42 %), školské knižnice základných škôl (31 %), školské knižnice špeciálnych škôl (4 %)**. V integrovaných školských knižniciach s verejnými knižnicami je to síce 64 %, ale v tomto prípade by mala každá z nich pracovať s automatizovaným knižnično-informačným systémom a mať umiestnený online katalóg na internete, aby aj široká verejnosť mohla vyhľadávať informačné požiadavky mimo priestorov príslušnej integrovanej školskej knižnice s verejnou knižnicou.

Z 1 540 školských knižníc vykázalo **74 školských knižníc**, že má umiestnený **online katalóg na internete**. Oproti roku 2018 je to približne nárast o **4 %**.¹⁰

Za dôležité považujeme opäť pripomenúť eurofondovú výzvu ***na budovanie a zlepšenie technického vybavenia jazykových učební, školských knižníc, odborných učební rôzneho druhu v základných školách***. V rámci uvedenej výzvy mala školská knižnica stanovený limit 6 900 € na technické a technologické vybavenie. Oprávnenými položkami boli: 1 počítač pre školského knihovníka, 5 počítačov/notebookov pre používateľov školskej knižnice, 5 tabletov pre používateľov školskej knižnice, knižnično-informačný systém, čítačka čiarových kódov, tlačiareň, kopírovací stroj, skener, televízor, DVD prehrávač, dataprojektor a premietacie plátno. Môžeme teda optimisticky predpokladať, že v súhrnnom štatistickom výkaze za rok 2020 už budeme vidieť kvalitatívne zlepšenie vybavenia **143 školských knižníc**.

Webovú stránku školskej knižnice s označením ***Knižnica*** alebo ***Školská knižnica*** vykázalo **138 školských knižníc**. Oproti roku 2018 je to úbytok približne **4 %**.

Uvedená webová stránka školskej knižnice bola buď súčasťou webového sídla materských inštitúcií školských knižníc, ako sú základné školy, gymnáziá, stredné odborné školy, konzervatória, školy pre žiakov so špeciálnymi výchovno-vzdelávacími potrebami, alebo bola v prípade málotriedok súčasťou webového sídla obecných úradov. Školské knižnice ako organizačné útvary uvedených škôl bezplatne využívali informačné a komunikačné technológie na zverejňovanie digitálnych informácií.

V rámci **digitálnej obsahovej náplne** zriadených webových stránok školské knižnice najčastejšie zverejňovali tieto bloky informácií a dokumentov:

- **Základné informácie o činnosti školskej knižnice a jej prístupnosti** (napr. poslanie a úlohy školskej knižnice, oznam o výpožičných hodinách, prípadne rozvrh s vyučovacími hodinami v školskej knižnici).

⁹ Z finančných prostriedkov ministerstva školstva v rámci rozvojového projektu *Elektronizácia a revitalizácia školských knižníc*, ktorý sa realizoval v rokoch 2006 – 2009, 2011 a 2013, ich malo zakúpených 393 školských knižníc z celkového počtu 602 podporených školských knižníc v základných školách a v stredných školách celkovou finančnou sumou 1 899 277,35 €.

¹⁰ Tento údaj je potrebné brať len ako orientačný, pretože už v apríli 2018 po dôkladnej kontrole metodického centra pre školské knižnice (adresné zisťovanie webovej stránky online katalógu v rámci webového sídla materskej inštitúcie uvedenej školskej knižnice) bolo zistené, že len 20 školských knižníc malo verejne prístupný online katalóg. Spravodajské jednotky v tom čase najčastejšie ako dôvod vykázania chybného údajá uvádzali nesprávny výklad samotného termínu *online katalóg* alebo ako štatistický omyl.

- **Základné dokumenty školskej knižnice** (napr. knižničný a výpožičný poriadok školskej knižnice, štatút školskej knižnice).
- **Informácie o poskytovaných knižnično-informačných službách školskej knižnice** (napr. prehľad základných a špeciálnych služieb, online knižničný katalóg, prípadne elektronické zbierky – zoznamy kníh v elektronickom programe aScAgenda alebo vo forme „pomocných“ zoznamov kníh, vypracovaných v exelovskom súbore alebo vo wordovskom súbore, krátke správy o realizovaných kultúrnych a výchovno-vzdelávacích podujatiach, knižničné novinky).
- **Informácie o podpore a rozvíjaní čitateľskej gramotnosti** (napr. články o význame čítania, dokumenty, obsahom ktorých bola podrobne rozpracovaná problematika čitateľskej gramotnosti, rôzne ankety o čítaní).
- **Fotografie interiéru školskej knižnice** (prostredníctvom takejto názornej propagácie zviditeľňovali atraktivnosť svojho prostredia, ktoré bolo zároveň aj impulzom pre vzdelávanie, kreativitu a osobný rozvoj každého registrovaného i potenciálneho používateľa).

Príklady webových stránok školských knižníc s uvedeným digitálnym obsahom:

- <https://www.zsmaticeslovenskej.sk/skolska-kniznica/>
Školská knižnica, Matice slovenskej, Prešov
- <https://zsvlevare.edupage.org/text28/>
Školská knižnica, Základná škola s materskou školou, Veľké Leváre
- <http://www.zsenerpd.edu.sk/kniznica/INDEX/kniznica.htm>
Školská knižnica, Základná škola, Ulica energetikov, Prievidza
- <https://zsmajovenampo.edupage.org/text2/>
Školská knižnica, Májové námestie, Prešov
- <https://zsrjasika.edupage.org/text9/>
Školská knižnica, Základná škola Rudolfa Jašíka, Partizánske
- <https://zssolesna.edupage.org/text28/>
Školská knižnica, Základná škola s materskou školou, Olešná
- https://www.czslc.sk/?page_id=765
Školská knižnica, Cirkevná základná škola sv. Jána Bosca, Lučenec
- <https://zskuty.edupage.org/text32/>
Školská knižnica, Základná škola Andreja Radlinského, Kúty
- <https://zsjmdk.edupage.org/a/skolska-kniznica>
Školská knižnica, Základná škola Janka Matúšku, Dolný Kubín
- <http://www.zskomenskehoca.edu.sk/stranky1/kniznica.html>
Školská knižnica, Základná škola J. A. Komenského, Čadca

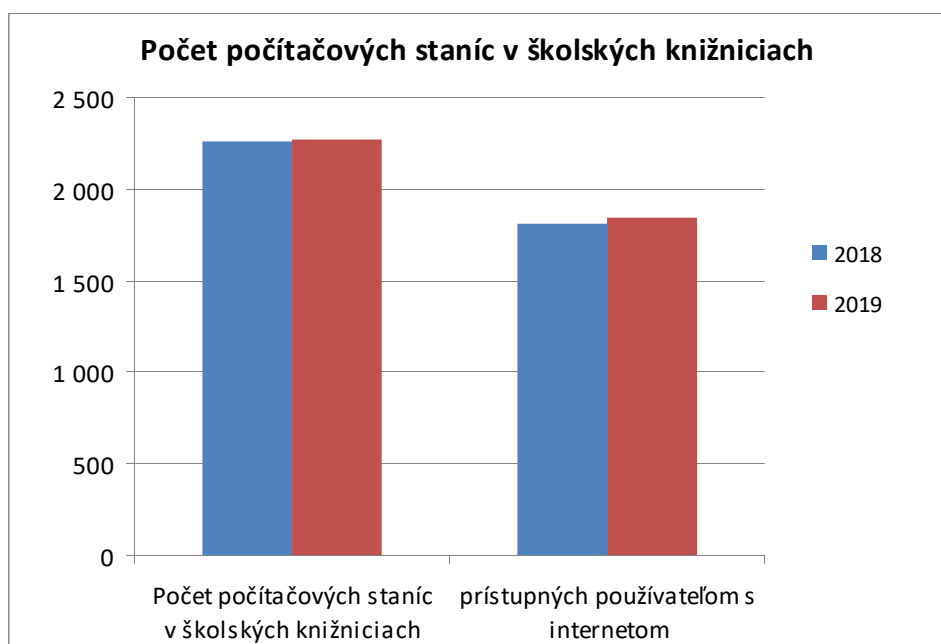
- <https://zssmsbracovce.edupage.org/a/kniznica-1>
Školská knižnica, Základná škola s materskou školou, Bracovce
- <https://zszlatniky62.edupage.org/a/skolska-kniznica>
Školská knižnica, Základná škola, Zlatníky
- <https://gymsenpk.edupage.org/text7/>
Školská knižnica, Gymnázium, Senecká, Pezinok
- https://www.szsniitra.sk/index.php?option=com_content&task=view&id=454&Itemid=349
Školská knižnica, Stredná zdravotnícka škola, Nitra
- <https://szsduk.edupage.org/text13/>
Školská knižnica, Stredná zdravotnícka škola, Dolný Kubín
- <https://esspo.sk/prevadzkovala-doba-skolskej-kniznice.html>
Školská knižnica, Evanjelická spojená škola, Prešov
- <https://gymal.edupage.org/text16/>
Školská knižnica, Gymnázium, Ul. 1. mája, Malacky

V prípade **25 integrovaných školských knižníc s verejnými knižnicami** bolo metodickým centrom pre školské knižnice pri podrobnom prezeraní webových sídiel škôl a príslušných obecných úradov zistené, že len **8 integrovaných školských knižníc s verejnými knižnicami** malo zriadenú webovú stránku, a to s označením *Školská knižnica* (7) alebo *Knižnica* (1). Na webových stránkach mali uverejnené najčastejšie základné informácie o svojej činnosti (5), základné dokumenty (2) a informácie o poskytovaných knižnično-informačných službách (3). Na základe zisteného a predtým uvedeného sa dá konštatovať, že jedným z hlavných dôvodov nízkej návštevnosti týchto integrovaných školských knižníc s verejnými knižnicami a malého využívania ich knižnično-informačných služieb sú chýbajúce základné informácie o ich činnosti a prístupnosti pre ich registrovaných i potenciálnych používateľov z danej školskej komunity a širokej verejnosti v rámci príslušnej obce alebo príslušného mesta.

Tabuľka 7 Informačné technológie

Ukazovateľ	2018	2019	Nárast/pokles (%)
Počet počítačových staníc v školských knižniciach	2 262	2 268	+0,27
Počet počítačových staníc prístupných používateľom s pripojením na internet	1 816	1 849	+1,82
Automatizovaný knižnično-informačný systém	515	518	+0,58
Online katalóg školskej knižnice na internete	71	74	+4,23
Webová stránka školskej knižnice	143	138	-3,50

Graf 7 Počet počítačových staníc v školských knižniciach

PERSONÁLNE ZABEZPEČENIE

V roku 2019 participovalo na zabezpečení činnosti školských knižníc 1 819 osôb, čo je pokles o **0,38 %** oproti roku 2018 (tabuľka 8). Naďalej pretrváva vysoký podiel školských knihovníkov – školských špecialistov vo výchove a vzdelávaní¹¹ bez odborného knihovníckeho vzdelania, a to až **97 %**.

Funkciu školského knihovníka vykonávali najmä učitelia slovenského jazyka a literatúry popri vyučovaní ako činnosť súvisiacu s výchovno-vzdelávacou činnosťou učiteľa alebo vychovávateľa.

Je potrebné zvlášť zdôrazniť, že existuje veľké množstvo zaniietených, kreatívnych a inšpirujúcich školských knihovníkov, ktorí pomáhajú svojim používateľom nájsť informačné zdroje, poskytujú im návod, čo s informáciami môžu urobiť, diskutujú s nimi o prečítanom a podporujú ich individuálne nadanie a kompetencie s cieľom, aby sa z nich stávali múdri, rozhladení, empatickí, dobrí a kultivovaní ľudia. Pri organizovaní rozmanitých vzdelávacích a kultúrno-spoločenských podujatí a rôznych akcií v rámci nich učia svojich používateľov, a to najmä z radov žiakov, spolupracovať, myslieť kriticky a tvorivo.

¹¹ I napriek tomu, že v § 36 ods. 1 písm. l) zákona č. 138/2019 Z. z. o pedagogických zamestnancoch a odborných zamestnancoch a o zmene a doplnení niektorých zákonov je uvedený termín **školský špecialista vo výchove a vzdelávaní**, ktorý v súlade s § 38 ods. 4 písm. b) uvedeného zákona vykonáva činnosti v oblasti "využívania knižničných služieb a informačných služieb pre potreby výchovy a vzdelávania, aktualizácie vzdelávania, sebarozvoja žiakov, pedagogických zamestnancov a odborných zamestnancov", pre potreby aplikačnej praxe budeme naďalej používať termín školský knihovník.

Vzdelávaniu školských knihovníkov sa venovalo **Metodicko-pedagogické centrum v regionálnom pracovisku v Banskej Bystrici** v rámci akreditovaného aktualizáčného vzdelávacieho programu **Odborné vedenie školskej knižnice**. V roku 2019 absolvovalo vzdelávanie 15 školských knihovníkov.

Zriaďovatelia školských knižníc, školskí knihovníci a pedagogickí zamestnanci využívali **odborné poradenstvo metodického centra pre školské knižnice** pri výkone odborných činností a pri realizovaní vzdelávacích a kultúrno-spoločenských podujatí, ktoré boli zamerané na jazykovú kultúru a čitateľskú gramotnosť používateľov.

V rámci **výkonu odborných knižničných činností** predmetom odborných konzultácií boli otázky predovšetkým zamerané na:

- vedenie základnej odbornej evidencie knižničného fondu (napr. vedenie prírastkového zoznamu a zoznamu úbytkov),
- vedenie pomocnej odbornej evidencie (napr. vedenie evidencie absenčných výpožičiek a prezenčných výpožičiek, evidencie došlých čísiel periodík, evidencie vzdelávacích a kultúrno-spoločenských podujatí, denného zápisu činnosti školskej knižnice),
- vykonávanie revízie knižničného fondu,
- vyradovanie knižničných dokumentov a povinnosť ponúknuť vyradené knižničné dokumenty iným knižniciam knižničného systému Slovenskej republiky,
- prípravu rozmanitých podujatí a akcií zameraných na rozvoj informačnej výchovy a čitateľskej gramotnosti,
- vyplňanie štatistických údajov o činnosti školskej knižnice za dané štatistické obdobie,
- postup pri zriadení školskej knižnice alebo pri jej zrušení, prípadne pri zlúčení školskej knižnice s verejnou knižnicou.

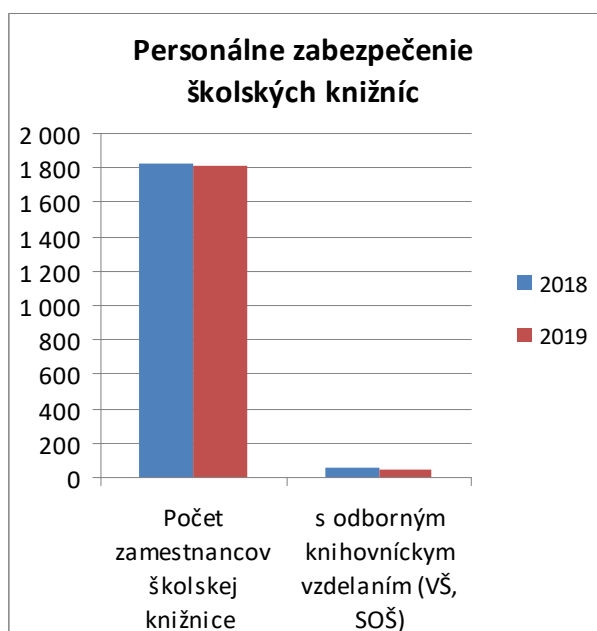
Za uvedené štatistické obdobie bolo poskytnutých **2 313 odborných konzultácií**, a to formou **elektronickej pošty, telefonicky** alebo **osobnej návštevy** v školských knižniciach na základe pozvania zriaďovateľom danej školskej knižnice.

Počet zamestnancov školských knižníc prepočítaný na **plnú zamestnanosť** sa oproti predchádzajúcemu štatistickému obdobiu zvýšil približne o **2 %**.

Tabuľka 8 Personálne zabezpečenie školských knižníc

Ukazovateľ		2018	2019	Nárast/pokles (%)
Počet zamestnancov školskej knižnice (fyzické osoby)		1 826	1 819	-0,38
z toho	zamestnanci s VŠ a so SŠ knihovníckym vzdelaním	57	53	-8,77
Počet zamestnancov (prepočítaný stav na plnú zamestnanosť)		255,7	255,7	+2,07

Graf 8 Personálne zabezpečenie školských knižníc

HOSPODÁRENIE ŠKOLSKÝCH KNIŽNÍC

Oproti roku 2018 sa **celkový objem finančných prostriedkov** použitých na činnosť školských knižníc **zvýšil** približne o **13 %** (tabuľka 9). Do uvedeného objemu boli započítaní finančné prostriedky zo všetkých dostupných finančných zdrojov (napr. z rozpočtu školy, rozvojového projektu, grantového programu, občianskych združení a Rady rodičov), ktoré boli vynaložené napríklad na prevádzku školských knižníc, mzdu školského knihovníka, nákup knižničného fondu, organizovanie vzdelávacích a kultúrno-spoločenských podujatí a nákup kancelárskych potrieb.¹²

Je dôležité zdôrazniť, že uvedené finančné prostriedky (1 018 403 €) na svoju činnosť vykázalo len približne **58 % školských knižníc**. Zostávajúcich 42 % školských knižníc buď skutočne finančne nepodporilo činnosť svojej školskej knižnice, alebo ukazovateľom v oddiele Hospodárenie v rámci uvedeného štatistického výkazu nevenovali pozornosť. Na základe riadeného telefonického rozhovoru so zástupcami školských knižníc je potrebné kvôli objektívnosti uviesť, že hoci počas roka 2019 mnohí zriaďovatelia školských knižníc vynaložili finančné prostriedky na jej činnosť, tak ich opomenuli vykázat v štatistickom výkaze.

I napriek tomu, ako bolo už uvedené, že až 42 % školských knižníc nevykázalo žiadne finančné náklady na činnosť školskej knižnice, **zvýšili sa mzdové náklady na školských knihovníkov**, a to približne o **7 %**. Pritom z celkového počtu 1 540 školských knižníc len **330 (21 %) školských knižníc** vykázalo mzdové náklady na školských knihovníkov.

¹² V súhrnnom štatistickom výkaze za rok 2019 sa konkrétne zlepšenie hospodárenia školských knižníc v rámci realizácie eurofondovej výzvy *na budovanie a zlepšenie technického vybavenia jazykových učební, školských knižníc, odborných učební rôzneho druhu v základných školách* neprejavilo, pretože oprávnenými prijímateľmi financií sú organizácie štátnej správy, obce, samosprávne kraje, mimovládne organizácie a subjekty súkromného sektora. Dôležité je uviesť, že pri školskej knižnici boli stanovené celkové oprávnené výdavky v sume 52 450 €.

Pri tomto ukazovateli je potrebné uviesť, že zriaďovatelia školských knižníc mohli na **finančné odmeňovanie práce školského knihovníka** využívať dva **základné nástroje**, a to **osobný príplatok a/alebo odmenu v súlade so zákonom č. 553/2003 Z. z. o odmeňovaní niektorých zamestnancov pri výkone práce vo verejnom záujme a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov**. Podobne ako pri predchádzajúcom ukazovateli bolo pri riadenom telefonickom rozhovore so zriaďovateľmi školských knižníc zistené, že ak aj využili tieto základné nástroje, tak v **osobnom príplatku a/alebo odmene bližšie nešpecifikovali, akú časť z osobného príplatku a/alebo odmeny vyčlenili školskému knihovníkovi za prácu v školskej knižnici**. Z tohto dôvodu následne nevykazovali finančné prostriedky vynaložené na mzdu na školského knihovníka v štatistickom výkaze. Rovnako je dôležité poznamenať, že niektorí z nich namiesto priamej finančnej odmeny za prácu v školskej knižnici poskytli školským knihovníkom náhradné voľno.

Na základe uvedeného nemôžeme objektívne posúdiť, aký počet zriaďovateľov školských knižníc, po prvé, v skutočnosti využil **finančné stimuly** na ocenenie práce školských knihovníkov. Po druhé, aký počet využil namiesto priamych finančných stimulov udelenie **náhradného voľna**, alebo, po tretie, aký počet bral iniciatívnu prácu školských knihovníkov ako **samozrejmosť**, keďže súvisí s ich výchovno-vzdelávacou činnosťou.

Oproti predchádzajúcemu štatistickému obdobiu **sa znížil nákup knižničného fondu** približne o **6 %**. V tomto ukazovateli až **51 %** zriaďovateľov školských knižníc nevykázalo žiadne finančné náklady na nákup knižničného fondu.

Po **prepočítaní vykázaných celkových finančných nákladov vynaložených na činnosť školských knižníc s počtom školských knižníc, mzdových nákladov s celkovým počtom školských knihovníkov, finančných nákladov na nákup knižničného fondu s počtom školských knižníc a s počtom registrovaných používateľov** boli zistené tieto údaje:

- Celkové finančné náklady na **činnosť jednej školskej knižnice** predstavovali **661,30 €**. Oproti roku 2018 je to **nárast o 75,54 €**.
Najviac finančných prostriedkov na činnosť svojich školských knižníc vyčlenili zo svojich rozpočtov stredné školy (1 076,09 €), ďalej spojené školy (1 044,80 €), potom základné školy (513,38 €) a najmenej špeciálne školy (105,65 €).
- Finančné náklady na **jedného školského knihovníka** predstavovali **332,88 €**. Oproti roku 2018 je to **nárast o 69,99 €**.
Podobné poradie školských knižníc podľa druhov škôl bolo dosiahnuté aj v tomto ukazovateli. Najviac finančných prostriedkov na mzdu školského knihovníka vyčlenili opäť stredné školy (859,07 €), následne spojené školy (696,27 €), potom základné školy (146,36 €) a úplne najmenej špeciálne školy (7,83 €).
- Finančné náklady na **nákup knižničného fondu do jednej školskej knižnice** predstavovali **218,53 €**. Oproti roku 2018 je to **pokles o 12,54 €**.
Najviac finančných prostriedkov na nákup knižničného fondu do školskej knižnice vynaložili spojené školy (341,18 €), potom základné školy (223,18 €) a stredné školy (186,62 €). Najmenej finančných nákladov vykázali špeciálne školy (44,48 €).
- Finančné náklady na **nákup knižničného fondu na jedného registrovaného používateľa** predstavovali **1,17 €**. Oproti roku 2018 je to **pokles o 0,08 €**.

Poradie podľa vynaložených finančných nákladov nákup knižničného fondu na jedného registrovaného používateľa a podľa školských knižníc jednotlivých druhov škôl je nasledovné: spojené školy (1,98 €), základné školy (1,20 €), stredné školy (0,93 €) a špeciálne školy (0,52 €).

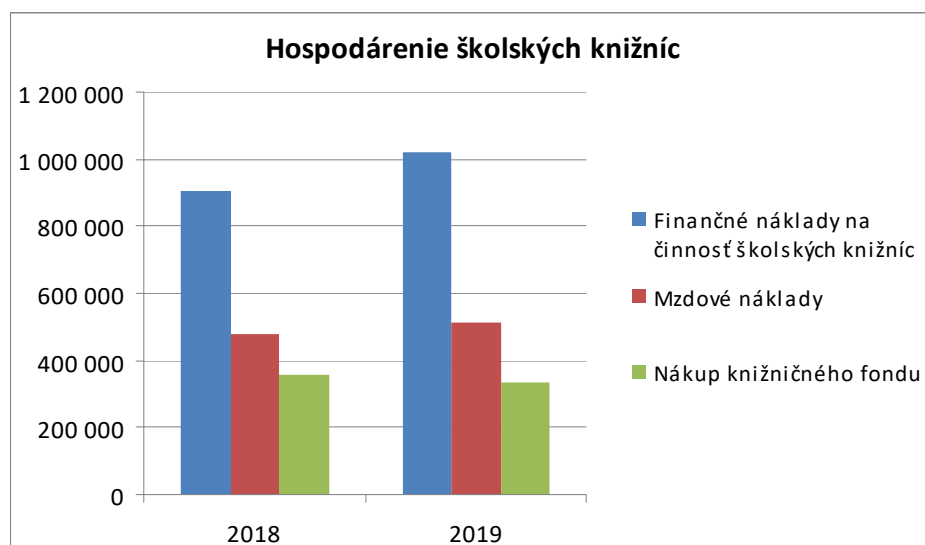
Na základe uvedených skutočností možno zhrnúť, že len približne **62 % zriaďovateľov školských knižníc** (v roku 2018 to bolo 63 %) sa usilovalo splniť si svoje povinnosti v súlade s § 4 ods. 2 písm. e) zákona o knižniciach „*zabezpečiť činnosť knižnice finančne*“. Najviac sa uvedená povinnosť darila plniť zriaďovateľom školských knižníc v stredných školách. Pri nich sa dokonca objavila **zhoda medzi odporúčaným objemom** finančných prostriedkov podľa *Modelu školskej knižnice* na nákup knižničného fondu do školskej knižnice a **reálnym objemom** finančných prostriedkov. Tento metodický materiál totiž odporúča školám ročne vyčleniť zo svojich rozpočtov na jedného účastníka výchovno-vzdelávacieho procesu 1,70 € až 3,30 €. V roku 2019 **stredné školy** vyčlenili na jedného žiaka školy v priemere **2,51 €** (spojené školy: 1,20 €; základné školy: 0,85 €; špeciálne školy: 0,45 €). Na druhej strane najväčšie finančné problémy pri zabezpečení činnosti školských knižníc mali zriaďovatelia špeciálnych škôl.

V prípade **25 integrovaných školských knižníc s verejnými knižnicami** si svoju zákonnú povinnosť finančne podporiť činnosť knižnice splnilo **84 % zriaďovateľov**. Z uvedeného počtu len **48 %** zriaďovateľov vyčlenilo **mzdové náklady na školského knihovníka** (po prepočítaní na jedného školského knihovníka pripadlo 823,76 €) a **72 %** vyčlenilo finančné prostriedky na **nákup knižničného fondu** (po prepočítaní na jednu integrovanú školskú knižnicu s verejnou knižnicou pripadlo 331,40 €).

Tabuľka 9 Hospodárenie školských knižníc

Ukazovateľ		2018	2019	Nárast/pokles (%)
Finančné náklady na činnosť školských knižníc		903 826	1 018 403	+12,68
z toho	mzdové náklady	480 042	512 631	+6,79
	nákup knižničného fondu	356 551	336 536	-5,61

Graf 9 Hospodárenie školských knižníc

ČINNOSŤ METODICKÉHO CENTRA PRE ŠKOLSKÉ KNIŽNICE

Slovenská pedagogická knižnica je poverená metodickým riadením školských knižníc v oblasti tvorby metodických materiálov a poskytovaním odborného poradenstva.

Činnosť **metodického centra pre školské knižnice zabezpečuje len jedna zamestnankyňa**, ústredná metodička pre školské knižnice.

Svoje **strategické poslanie plnilo** metodické centrum pre školské knižnice v roku 2019 viacerými **spôsobmi a formami**.

Odborné konzultácie pre školských knihovníkov

Odborná poradenská a konzultačná služba pre školských knihovníkov vo forme elektronickej pošty (1 596 konzultácií), telefonicky (710 konzultácií) a osobne (7 konzultácií), a to metodické návštevy v školských knižniciach.

Priebežná aktualizácia informácií a metodických dokumentov v časti Školské knižnice v rámci webového sídla Slovenskej pedagogickej knižnice

Webové rozhranie časti *Školské knižnice* obsahuje aktuálne informácie a metodické dokumenty, ktoré sú adekvátne pre činnosť školských knižníc a ktoré uľahčujú prácu školským knihovníkom (<http://www.spgk.sk/?aktuality>). Uvedené **webové rozhranie je rozdelené na kategórie**: *Aktuality, Štatistika školských knižníc, Zriadenie školskej knižnice, Pomôcky pre dopĺňovanie knižničného fondu, Príručka pre školského knihovníka, Elektronizácia a revitalizácia školských knižníc, Medzinárodná konferencia Školské knižnice ako informačné a kultúrne centrá škôl, Informačná výchova, Podujatia na podporu a rozvoj čitateľskej gramotnosti, Príklady dobrej praxe zo školských knižníc, Celoslovenský projekt pre stredné školy Záložka do knihy spája slovenské školy, Česko-slovenský projekt pre základné školy a osemročné gymnáziá Záložka do knihy spája školy, Celoslovenský projekt Najzaujímavejšie podujatie školskej knižnice, Adresár školských knižníc v Slovenskej republike, Kontakty*. Jednotlivé kategórie sa ďalej členia na podkategórie. Napríklad kategória *Zriadenie školskej knižnice* sa člení na podkategórie: *Legislatíva, Koncepcia vybavenia školských knižníc, Metodické materiály, Medzinárodné odporúčania, Automatizované knižnično-informačné systémy*.

Vypracovanie a aktualizácia metodických materiálov:

- **Metodické usmernenie č. 1/2019 k povinným evidenciám školskej knižnice**
Dopĺňa a upravuje postup pri povinných evidenciách školskej knižnice v súlade s vyhláškou Ministerstva kultúry Slovenskej republiky č. 201/2016 Z. z., ktorou sa ustanovujú **podrobnosti o spôsobe vedenia odbornej evidencie knižničných dokumentov a o revízii a vyradovaní knižničného fondu v knižniciach**, ktorá bola zriadená v súlade so zákonom o knižniciach a **upravuje rozsah požadovaných údajov pre štátne štatistické zisťovanie za rok 2019**, ktoré je povinná škola ako spravodajská jednotka v zmysle zákona č. 540/2001 Z. z. o štátnej štatistike v znení neskorších predpisov poskytnúť ministerstvu školstva. Jeho súčasťou sú vzorové materiály na vedenie evidencie používateľov, absenčných výpožičiek, prezenčných výpožičiek, vzdelávacích a kultúrno-spoločenských podujatí a denného zápisu o činnosti školskej knižnice.
- **Metodické usmernenie č. 2/2019 k evidencii došlých čísiel periodík a k štátnemu štatistickému vykazovaniu výpožičiek**

Doplňa postup pri pomocnej odbornej evidencii došlých **čísiel periodík** v školskej knižnici, ktorá bola zriadená v súlade so zákonom o knižniciach, a **vykazovanie výpožičiek periodík pre štátne štatistické zisťovanie**, ktoré je povinná škola ako spravodajská jednotka v zmysle zákona č. 540/2001 Z. z. o štátnej štatistike v znení neskorších predpisov poskytnúť ministerstvu školstva.

- **Metodické usmernenie č. 3/2019 k stavaniu knižničného fondu v školskej knižnici**
Obsahuje postup pri formálnom stavaní a vecnom stavaní knižničného fondu v školskej knižnici. V rámci formálneho stavania knižničného fondu prináša príklady abecedného stavania knižničných dokumentov z krásnej literatúry. V rámci vecného stavania knižničného fondu prináša príklady systematicko-abecedného stavania knižničných dokumentov z náučnej literatúry.
- **Metodické usmernenie k náprave vykazovania nesprávnych údajov o periodikách vo výkaze o školskej a akademickej knižnici Škol (MŠVVS SR) 10 – 01 za rok 2019**
Obsahuje podrobné pokyny pre vykazovanie pravdivých údajov o dochádzajúcich periodikách. Pokyny boli adresne zaslané 121 školských knižniciam v júni 2019 s cieľom urobiť nápravu vo vykazovaní štatistických údajov za rok 2019.
- **Metodický pokyn *Oznam o štátnom štatistickom zisťovaní v oblasti školstva za rok 2018 – Výkaz o školskej a akademickej knižnici Škol (MSVVS SR) 10 – 01 a ďalšie doplňujúce informácie***
Obsahuje podrobnosti o zbere štatistických údajov o školskej knižnici a doplňujúce informácie k vykazovaniu štatistických údajov za oblasť knižničného fondu, používateľov, výpožičiek a služieb, doplňajúcich ukazovateľov, informačných technológií, zamestnancov knižnice, hospodárenia a siete knižníc za kalendárny rok 2018.
- **Metodický pokyn k povinnému uzatvoreniu odbornej evidencie v školskej knižnici za rok 2019 s prílohami**
Obsahuje podrobnosti pri uzatvorení povinných evidencií školskej knižnice v súlade s platnými právnymi predpismi za kalendárny rok 2019 a pri štátnom štatistickom zbere informácií ministerstvom školstva o školskej knižnici za rok 2019. Jeho súčasťou je *Vzor záznamu o uzatvorení a autorizácii čiastkového prírastkového zoznamu v elektronickej podobe, ktorý viedla Školská knižnica Základnej školy v Ábelovej; Vzor záznamu o uzatvorení a autorizácii čiastkového zoznamu úbytkov v elektronickej podobe, ktorý viedla Školská knižnica Základnej školy v Ábelovej.*
- **Metodický materiál *Webový register pre zber štatistických údajov o školskej knižnici za rok 2019***
Bol vypracovaný pre potreby CVTI SR, ktoré vykonávalo adresný zber štatistických údajov o 1 540 školských knižniciach za rok 2019.
- **Metodický materiál *Kalendár vzdelávacích a kultúrno-spoločenských podujatí metodického centra Slovenskej pedagogickej knižnice pre školské knižnice***
Obsahuje prehľad o organizovaní národných a medzinárodných vzdelávacích a kultúrno-spoločenských podujatí určených na skvalitnenie činnosti školských knižníc a podporu čítania v základných školách, v stredných školách a v školských knižniciach v roku 2019.

- **Elektronická metodická báza *Automatizované knižnično-informačné systémy*** – aktualizovaná
Obsahuje históriu, zloženie modulov, základné technické a komunikačné zabezpečenie, cenník pre školské knižnice a referencie o vhodných automatizovaných knižnično-informačných systémoch pre školské knižnice.
- **Metodický materiál *Podujatia na podporu a rozvoj čitateľskej gramotnosti*** – aktualizovaný
Obsahuje prehľad príkladov na realizáciu rôznych foriem a metód individuálnej alebo kolektívnej práce s používateľmi školskej knižnice. Osobitne sú v ňom uvedené projekty metodického centra pre školské knižnice zamerané na podporu čitateľskej gramotnosti a zvlášť projekty iných subjektov. Uvedený materiál je vhodný aj pre základné školy a stredné školy, ktoré majú len kabinetné zbierky, pretože účasť v niektorých projektoch nie je podmienená zriadením a činnosťou školskej knižnice.
- **Elektronická metodická báza podujatí *Príklady dobrej praxe zo školských knižníc***
Register slúži ako úložisko metodickej bázy podujatí zameraných na **podporu zvyšovania úrovne čitateľskej gramotnosti a kultúry čítania žiakov základných škôl a stredných škôl**, ktoré zorganizovali školské knižnice. Jeho cieľom je ponúknuť školským knihovníkom praktické námety a zdroj inšpirácie na zorganizovanie podobných alebo kreovaných podujatí. Metodická báza podujatí je priebežne dopĺňovaná **metodickými listami** podujatí, ktoré na princípe dobrovoľnosti vypracúvajú školské knižnice. V rámci nej sa zvlášť nachádzajú námety pre základné školy, námety pre stredné školy a súťaže. K 31. 12. 2019 bolo zverejnených 49 metodických listov.
- **Propagačný leták *Štruktúra webu časti Školské knižnice v rámci Slovenskej pedagogickej knižnice*** – aktualizovaný
Obsahuje mapu webového sídla Slovenskej pedagogickej knižnice – časti *Školské knižnice*, a to rozdelenie od kategórií na najvyššej úrovni cez kategórie na nižších úrovniach až po konkrétne dokumenty.
- **Adresár regionálnych knižníc poskytujúcich metodickú pomoc pre školské knižnice** – aktualizovaný
Obsahuje údaje o regionálnych knižniciach v rámci Slovenskej republiky, ktoré majú právo poskytnúť metodickú pomoc a poradenské služby školským knižniciam a upozorňovať ich na nedostatky v poskytovaní knižnično-informačných služieb. Samotné údaje sú rozdelené do nasledujúcich častí: názov samosprávneho kraja, názov a adresa knižnice, webové sídlo knižnice, meno kontaktnej osoby, telefónne číslo a elektronická adresa.
- **Adresár školských knižníc v Slovenskej republike** – aktualizovaný
Obsahuje 19 identifikačných údajov o zriadených školských knižniciach v súlade s platnou legislatívou, a to: *kód školy, evidenčné číslo v Zozname knižníc Slovenskej republiky, názov školskej knižnice, názov školy, mesto/obec, ulica, PSČ, predvoľba, telefón, štatutárny orgán školy/ riaditeľ školy, email školy, vedúci školský knihovník, email vedúceho školského knihovníka, webové sídlo školy, názov knižnično-informačného systému, rozvojový projekt ministerstva školstva „Elektronizácia a revitalizácia školských knižníc“, kód okresu, druh školy, forma zriaďovateľa*. V sledovanom období sa aktualizoval v mesačných intervaloch, a to na základe

zaslaných formulárov (kópií) o zriadení školských knižníc a oznamov (kópií) o zrušení školských knižníc zákonným spôsobom. V období od 23. 07. do 30. 08. 2019 bola vykonaná **revízia identifikačných údajov** o 1 543 školských knižniciach na základe prezerania webových sídiel škôl, prípadne webových sídiel obcí v prípade málotriedok. Na základe spolupráce s oddelením štatistiky a služieb CVTI SR boli na základe aktuálnych údajov z **registra škôl a školských zariadení** ministerstva školstva v období od 29. 11. do 11. 12. 2019 aktualizované identifikačné údaje o 233 školských knižniciach (napr. *kód školy, názov školy, ulica, PSČ, štatutárny orgán školy/ riaditeľ školy, email školy, webové sídlo školy*). Na základe spolupráce s ministerstvom kultúry bola v mesiaci august 2019 vykonaná vzájomná kontrola zaslaných písomností zriaďovateľmi školských knižníc do **Zoznamu knižníc Slovenskej republiky** a **Adresára školských knižníc v Slovenskej republike**, a to buď vo forme oznamu o zrušení školskej knižnice v súlade s platnou legislatívou, alebo vo forme vyplneného formulára o zriadení školskej knižnice. Následne boli vykonané potrebné zmeny v oboch dokumentoch. Adresár školských knižníc v Slovenskej republike je sprístupnený verejnosti na webovom sídle Slovenskej pedagogickej knižnice www.spgk.sk, a to v časti Školské knižnice, a na informačnom portáli InfoLib, takisto v časti Školské knižnice.

Zorganizovanie 13. medzinárodnej konferencie *Školské knižnice ako informačné a kultúrne centrá škôl*

Medzinárodná konferencia *Školské knižnice ako informačné a kultúrne centrá škôl* sa konala 7. mája 2019 pod záštitou **ministerstva školstva**. Zúčastnilo sa jej viac ako sto školských knihovníkov z celého Slovenska, ako aj ďalších zástupcov pedagogickej a knihovníckej verejnosti zo Slovenskej republiky a z Českej republiky (108 účastníkov). Hlavné témy medzinárodnej konferencie boli: školská knižnica ako čitateľské, študijné, informačné a internetové centrum školy, projekty na podporu rozvíjania čitateľskej gramotnosti a informačnej výchovy, prezentácia vzdelávacích programov zameraných na rozvoj čitateľskej gramotnosti a určených najmä pedagogickým zamestnancom, prezentácia knižničných podujatí na podporu čítania žiakov v Slovenskej republike a Českej republike. Cieľom medzinárodnej konferencie bolo charakterizovať špecifiká a úskalia činnosti školských knižníc, odovzdávať si praxou overené dobré skúsenosti, vzájomne sa obohatiť o nové informácie a rozvinúť užšiu spoluprácu medzi slovenskými a českými odborníkmi z pedagogickej a knihovníckej oblasti.

Príprava, realizácia a vyhodnotenie 10. ročníka česko-slovenského projektu pre základné školy a osemročné gymnáziá *Záložka do knihy spája školy*

V októbri, v Medzinárodnom mesiaci školských knižníc 2019, sa **131 889 žiakov z 1 163 základných škôl a osemročných gymnázií zo Slovenskej republiky a z Českej republiky** zapojilo do 10. ročníka česko-slovenského projektu *Záložka do knihy spája školy* na vyhlásenú tému *List za listom – baví ma čítať*. Česko-slovenský projekt zorganizovala Slovenská pedagogická knižnica v spolupráci s Knižnicou Jiřího Mahena v Brne s cieľom podporiť rovesnícke čítanie prostredníctvom výmeny záložiek do kníh a nadviazať kontakty medzi českými a slovenskými základnými školami a osemročnými gymnáziami. Rovnako jeho zámerom bolo aj poznávanie jazyka, literatúry, histórie, kultúry a života žiakov v oboch priateľských republikách. Vyhodnotenie česko-slovenského projektu je sprístupnené na webovom sídle Slovenskej pedagogickej knižnice www.spgk.sk, a to v časti *Školské knižnice*, link Česko-slovenský projekt Záložka do knihy spája školy, a na webovom sídle Knižnice Jiřího Mahena v Brne www.kjm.cz.

Príprava, realizácia a vyhodnotenie 8. ročníka celoslovenského projektu pre stredné školy *Záložka do knihy spája slovenské školy*

V októbri sa takisto pri príležitosti Medzinárodného mesiaca školských knižníc 2019 zapojilo **9 397 žiakov zo 184 stredných škôl** do **8. ročníka celoslovenského projektu *Záložka do knihy spája slovenské školy*** na vyhlásenú tému ***Osobnosti, ktoré sa zaslúžili o demokraciu.*** Celoslovenský projekt zorganizovala Slovenská pedagogická knižnica s cieľom podporiť rovesnícke čítanie prostredníctvom výmeny záložiek do kníh a nadviazať kontakty medzi slovenskými strednými školami. Výmenu záložiek využili stredné školy aj k nadviazaniu vzájomnej spolupráce, kontaktov a poznávaniu života žiakov v rôznych kútoch Slovenska. Rovnako sa zážitkovým spôsobom oboznámili s významnými osobnosťami, ktoré v minulosti prispeli k formovaniu demokracie, k ochrane ľudských práv a slobôd vo svete alebo na Slovensku. Vyhodnotenie celoslovenského projektu je sprístupnené na webovom sídle Slovenskej pedagogickej knižnice www.spgk.sk, a to v časti *Školské knižnice*, link Celoslovenský projekt Záložka do knihy spája slovenské školy.

Príprava, realizácia a vyhodnotenie 15. ročníka celoslovenského projektu *Najzaujímavejšie podujatie školskej knižnice* k Medzinárodnému dňu školských knižníc

Pri príležitosti Medzinárodného dňa školských knižníc 28. októbra 2019 sa **187 školských knižníc** v základných školách a stredných školách s celkovým počtom **34 793 účastníkov** z radov žiakov, pedagogických zamestnancov, nepedagogických zamestnancov, rodičov a starých rodičov žiakov a ostatných členov miestnych samospráv a vzácných hostí zapojilo do 15. ročníka celoslovenského projektu ***Najzaujímavejšie podujatie školskej knižnice*** na vyhlásenú tému ***Inšpirujúci žiaci, tvorivá myseľ: 145. výročie narodenia Jozefa Gregora Tajovského.*** Záštitu nad celoslovenským projektom prevzalo **ministerstvo školstva**. Cieľom celoslovenského projektu bolo zábavnými formami práce s knihou podporiť u žiakov dobrý a trvalý vzťah ku knihe, k školskej knižnici, čítaniu a poznávaniu nového. Siedmim víťazom celoslovenského projektu venovala Slovenská pedagogická knižnica **knižné publikácie v celkovej hodnote 2 000 €**. Partnermi celoslovenského projektu boli: **Spoločnosť Stiefel Eurocart** (www.stiefel-eurocart.sk), **Klub mladých čitateľov Albatros** (www.kmc.sk), **Vydavateľstvo Tatran** (www.slovtatran.sk), **ŠEVT, a. s.**, (www.sevt.sk/firstnews), **Knižná edícia pre malých čitateľov Stonožka** (www.stonozka.sk) a **Knižná edícia pre mladých čitateľov YOLI** (www.yoli.sk). Uvedení partneri spoločne darovali 12 oceneným školským knižniciam **knižničné publikácie v celkovej hodnote 1 810 €**. Vyhodnotenie celoslovenského projektu je sprístupnené na webovom sídle Slovenskej pedagogickej knižnice www.spgk.sk, a to v časti *Školské knižnice*, link Najzaujímavejšie podujatie školskej knižnice.

Príprava a realizácia celoslovenských odborných seminárov zameraných na vedenie povinných odborných evidencií a na elektronizáciu školskej knižnice

Prvý celoslovenský odborný seminár bol zorganizovaný v seminárnej miestnosti **Slovenskej pedagogickej knižnice** 21. marca 2019. Zúčastnilo sa ho **62 účastníkov** najmä z radov riaditeľov základných škôl a stredných škôl a školských knihovníkov. Druhý celoslovenský odborný seminár bol zorganizovaný v spolupráci s **Podtatranskou knižnicou v Poprade** 28. marca 2019 pre **77 účastníkov**, z ktorých najväčšie zastúpenie mali školskí knihovníci zo základných škôl a stredných škôl. V rámci doobedňajšieho programu na oboch celoslovenských seminároch odznela obsírna prednáška ústrednej metódičky pre školské knižnice na tému *Povinné odborné evidencie a ďalšie evidencie školskej knižnice*. V rámci poobedňajšieho programu boli prezentácie štyroch knižnično-informačných systémov vhodných na prácu v školskej knižnici.

Príprava a realizácia odborného seminára zameraného na vedenie povinných odborných evidencií školskej knižnice v podmienkach spojenej školy

Seminár bol zorganizovaný v spolupráci so Spojenou školou Jána Pavla II. v Poprade v jej priestoroch 29. marca 2019. Na seminári odznela prednáška ústrednej metodičky pre školské knižnice na tému *Povinné odborné evidencie a ďalšie evidencie školskej knižnice v podmienkach spojenej školy*. Zúčastnilo sa ho **päť zamestnancov**.

Vyhodnotenie plnenia Uznesenia vlády Slovenskej republiky č. 620/2014 týkajúceho sa Stratégie rozvoja slovenského knihovníctva na roky 2015 – 2020: vyhodnotenie za rok 2018

Materiál bol vypracovaný pre potreby ministerstva školstva a obsahoval vyhodnotenie plnenia strategických oblastí vyplývajúcich zo Stratégie rozvoja slovenského knihovníctva na roky 2015 – 2020 pre Slovenskú pedagogickú knižnicu za rok 2018 za sieť školských knižníc.

Prednášková činnosť

V rámci prednáškovej činnosti bolo odprezentovaných ústrednou metodičkou pre školské knižnice **5 prednášok**. Prednášky zamerané na činnosť školských knižníc a aktivity metodického centra pre školské knižnice odznali na:

- dvoch celoslovenských odborných seminároch zameraných na vedenie povinných odborných evidencií školskej knižnice a na elektronizáciu školskej knižnice v Slovenskej pedagogickej knižnici a Podtatranskej knižnici v Poprade na tému *Povinné odborné evidencie a ďalšie evidencie školskej knižnice*,
- seminári zameranom na vedenie povinných odborných evidencií školskej knižnice v Spojenej škole Jána Pavla II. v Poprade na tému *Povinné odborné evidencie a ďalšie evidencie školskej knižnice v podmienkach spojenej školy*,
- 13. medzinárodnej konferencii *Školské knižnice ako informačné a kultúrne centrá škôl* v Univerzitnej knižnici v Bratislave na tému *Analýza stavu školských knižníc za rok 2018 a projekty na podporu čítania*,
- 6. knihovníckom barcampe vo V-klube v Bratislave na tému *Originálne a kreatívne aktivity slovenských a českých škôl zamerané na podporu čítania*.

Publikačná činnosť

Informácie o činnosti školských knižníc, projektoch na podporu čítania žiakov základných škôl a stredných škôl a aktivitách metodického centra pre školské knižnice boli publikované v domácich elektronických periodikách (napr. *Knižnica*), v elektronickom zborníku (napr. *Školské knižnice ako informačné a kultúrne centrá škôl*) a iných elektronických médiách. Celkovo bolo publikovaných **16 článkov**.

Propagačná činnosť

Činnosť školských knižníc, projekty na podporu čítania žiakov základných škôl a stredných škôl a aktivity metodického centra pre školské knižnice boli propagované v **slovenských printových a elektronických médiách** (napr. informačný portál ministerstva školstva, informačný portál *InfoLib*), v **zahraničných printových a elektronických médiách** (napr. informačný portál Národnej knižnice Českej republiky, konkrétne elektronická konferencia *Drtina*) prostredníctvom tlačových správ a rôznych článkov.

Edičná činnosť

Edičná činnosť spočívala v zostavení a vydaní elektronického zborníka z **13. medzinárodnej konferencie Školské knižnice ako informačné a kultúrne centrá škôl** v počte 150 kusov. V máji 2019 bol zborník distribuovaný štátnym inštitúciám v súlade s platnou legislatívou a všetkým účastníkom medzinárodnej konferencie. Zborník je prístupný vo formáte pdf aj širokej verejnosti na webovom sídle Slovenskej pedagogickej knižnice www.spgk.sk, a to v časti *Školské knižnice*, link Medzinárodná konferencia Školské knižnice ako informačné a kultúrne centrá škôl.

Členstvo v pracovnej komisii

Ústredná metódička pre školské knižnice bola členkou a zároveň aj predsedníčkou **odbornej komisie Fondu na podporu umenia pre hodnotenie žiadostí o poskytnutie finančných prostriedkov z FPU pre Program 5.1.4 Akvizícia knižníc**.

ZHRNUTIE

Na základe analýzy vybraných štatistických ukazovateľov o 1 540 školských knižniciach za rok 2019 možno konštatovať nasledujúce **pozitívne zistenia**:

- **výrazne pretrvávajúci záujem o podporu rovesníckeho čítania, rozvíjanie informačných schopností, zručností a návykov a o podporu vzdelávania, kreativity a osobných talentov žiakov** (zapojenie **1 483** slovenských a českých základných škôl a stredných škôl zo Slovenskej a z Českej republiky s celkovým počtom **180 787** žiakov, pedagogických a nepedagogických zamestnancov, rodičov žiakov, zriaďovateľov škôl a iných členov miestnych komunít a vzácných hostí do projektov metodického centra pre školské knižnice organizovaných na podporu čítania),
- **evidentná angažovanosť samotných zriaďovateľov školských knižníc a školských knihovníkov na prevádzke a činnosti svojich školských knižníc**, ktorí si uvedomujú prínos živej školskej knižnice nielen pre zvýšenie úrovne vzdelania školskej komunity, ale aj pre dobro celej spoločnosti. Dôkazom je aktívne využívanie odborného poradenstva metodického centra pre školské knižnice s cieľom plniť všetky povinnosti v súlade s platnou knižničnou legislatívou a skvalitniť poskytovanie knižnično-informačných služieb so zameraním na potreby výchovy a vzdelávania, čítania a zmysluplného trávenia voľného času svojich používateľov (**2 320** písomne evidovaných odborných konzultácií),
- **rastúci záujem zriaďovateľov školských knižníc o vedenie školských knižníc v súlade s platným právnym stavom a o kvalitatívny rast svojich zamestnancov, školských knihovníkov**, a to získanie základných zručností pre vykonávanie odborných knižničných činností (účasť na **štyroch odborných vzdelávacích podujatiach**, ktoré organizovalo metodické centrum pre školské knižnice pre zriaďovateľov školských knižníc a pre školských knihovníkov, a taktiež záujem o absolvovanie **akreditovaného aktualizáčného vzdelávacieho programu Odborné vedenie školskej knižnice**, ktorý realizovalo Metodicko-pedagogické centrum v regionálnom pracovisku v Banskej Bystrici,
- **aktívne využívanie rôznych možností financovania rozvoja školskej knižnice zriaďovateľmi školských knižníc** (zapojenie sa do výziev na predkladanie projektov

financovaných zo štrukturálnych fondov Európskej únie, z rôznych občianskych združení a nadácií, poprípade financovanie Radou rodičov).

Analýza konštatuje aj **negatívne zistenia**, ktoré poukazujú na stále pretrvávajúce slabé miesta v činnosti školských knižníc. Ide napríklad o tieto zistenia:

- **nepresnosti pri vedení povinných evidencií,**
- **neposkytovanie žiadnych absenčných výpožičiek** alebo ich priebežne **nevidovanie** počas kalendárneho roka (19 % školských knižníc),
- **výrazné zníženie prevádzkových hodín – výpožičných hodín** (31 % školských knižníc malo otvorenú školskú knižnicu dve hodiny týždenne a 19 % školských knižníc malo otvorenú školskú knižnicu len jednu hodinu týždenne),
- **neuspokojivé priestory školských knižníc,**
- **neorganizovanie vzdelávacích podujatí**, ktoré by boli zamerané na propagáciu danej školskej knižnice, poskytovaných knižnično-informačných služieb alebo na prácu s informáciami (46 % školských knižníc),
- **nízka úroveň elektronizácie vnútorných knižničných procesov, kooperácie a výmeny informácií s inými knižnicami a aplikácie informačných a komunikačných technológií** (66 % školských knižníc nevlastní automatizovaný knižnično-informačný systém, 95 % školských knižníc nemá online katalóg na internete a 91 % školských knižníc nemá vytvorenú webovú stránku na webovom sídle svojej materskej inštitúcie),
- **zreteľná nízka úroveň zabezpečenia odborných knižničných činností školských knižníc** (97 % školských knihovníkov je bez odborného vzdelania),
- **nedostatočné finančné zabezpečenie činnosti školských knižníc** (42 % zriaďovateľov školských knižníc nevykázalo žiadne finančné prostriedky na činnosť svojich školských knižníc, 71 % zriaďovateľov školských knižníc nevykázalo žiadne mzdové náklady na školského knihovníka a 51 % zriaďovateľov školských knižníc nevykázalo žiadne finančné prostriedky na nákup knižničného fondu).

OPATRENIA

Návrh opatrení na skvalitnenie úrovne zabezpečenia činnosti školských knižníc:

- zaradiť školské knižnice medzi oprávnených žiadateľov **Fondu na podporu umenia** v rámci **programu 5 Pamäťové a fondové inštitúcie**, a to konkrétne do jeho **podprogramu 5.1 Knižnice**, ktorý je zameraný na podporu dlhodobého rozvoja aktivít knižníc, predovšetkým na rozvoj a posilnenie knižnično-informačných služieb, vzdelávacích aktivít a dopĺňovania knižničných fondov,
- realizovať rozvojový projekt ministerstva školstva **Elektronizácia a revitalizácia školských knižníc**, ktorého prioritou by bola podpora a rozvíjanie čitateľskej gramotnosti žiakov, elektronizácia vnútorných knižničných procesov, kooperácia a výmena informácií s inými knižnicami, aplikácia informačných a komunikačných

technológií, rozšírenie a skvalitnenie knižnično-informačných služieb a oživenie akvizičnej činnosti,

- v úzkej spolupráci s ministerstvom školstva a s CVTI SR a v súlade s STN 2789 (01 0150) Informácie a dokumentácia. Medzinárodná knižničná štatistika (2009) **zredukovať niektoré štatistické ukazovatele** (napr. vykazovanie počtu evidovaných knižničných jednotiek z odbornej literatúry a z krásnej literatúry, vykazovanie počtu výpožičiek odbornej literatúry a krásnej literatúry) s cieľom zjednodušiť priebežnú evidenciu štatistických údajov v školských knižniciach a zvýšiť relevantnosť zisťovaných štatistických údajov za kalendárny rok,
- vytvoriť **podmienky pre vzdelávanie školských knihovníkov**, aby získali vedomosti a zručnosti potrebné pri výkone odborných knižničných činností,
- využívať **viac zdroje financovania činnosti školských knižníc** s cieľom zvýšiť efektívnosť knižničných činností, kvalitu a rozsah poskytovania knižnično-informačných služieb, rozvíjať čitateľskú gramotnosť a realizovať informačnú výchovu žiakov základných škôl a stredných škôl,
- využívať na **finančné odmeňovanie práce školského knihovníka** dva základné nástroje, a to osobný príplatok a/alebo odmenu v súlade so zákonom č. 553/2003 Z. z. o odmeňovaní niektorých zamestnancov pri výkone práce vo verejnom záujme a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov.

ZÁVER

Na základe uvedených zistení je možné konštatovať, že základom kvalitného vzdelávania je dobre vybavená a dostupná školská knižnica, ktorá sa stáva priateľským a bezpečným miestom pre všetkých členov školskej komunity alebo v prípade integrovaných školských knižníc s verejnými knižnicami aj pre širokú verejnosť príslušného mesta alebo príslušnej obce. Dôležitá je aj práca školského knihovníka, ktorý okrem toho, že vie odporučiť svojim používateľom tie správne informačné zdroje, pomáha im aj pri práci s informáciami. Vie informácie vyhľadať, triediť i overovať. Dokáže pomocou bibliografických údajov dohľadať aj originálny zdroj a nájsť požadované informácie v databázach. S pomocou aplikovania rôznych originálnych, kreatívnych a inšpirujúcich technik a metód práce s knihou je schopný v spolupráci s pedagogickými zamestnancami i s odbornými zamestnancami vzbudiť záujem o čítanie u veľkého počtu žiakov a postupne tento vzťah k čítaniu upevňovať a kultivovať. Takisto sa ukazuje dôležitosť dopĺňovania knižničného fondu o rozmanité tituly z krásnej literatúry a odbornej literatúry, ktoré nielen pomáhajú pri príprave, riadení a uskutočňovaní výchovno-vzdelávacieho procesu a výchovno-vzdelávacej činnosti, ale aj uspokojujú rôzne čitateľské záujmy samotných používateľov. Školské knižnice rovnako pomáhajú pri budovaní živých čitateľských spoločenstiev, v ktorých všetci priateľsky spolupracujú, rozprávajú sa o prečítanom, navzájom si odporúčajú knihy a pomáhajú si pri vyhľadávaní informácií z kníh, časopisov alebo z internetu. Živá podpora čítania v školských knižniciach pomáha zapájať aj žiakov, ktorí nie sú intelektuálne nadaní, alebo žiakov s mentálnym postihnutím, či žiakov pochádzajúcich zo sociálne alebo jazykovo znevýhodneného prostredia, ktorí mimo školy nemajú prístup k čítaniu kníh. Pevne dúfame, že školy naplňaním projektového zámeru ministerstva pôdohospodárstva zameraného *na budovanie a zlepšenie technického vybavenia jazykových učební, školských knižníc, odborných učební rôzneho druhu v základných školách*

zatraktívnia svoje priestory a vytvoria predpoklady pre ľahší prístup k efektívnym a kvalitnejším knižnično-informačným službám a k zlepšeniu kľúčových kompetencií, zručností a vedomostí svojich používateľov. Takisto veríme, že realizáciou dvoch spomínaných dopytovo orientovaných projektov ministerstva školstva sa zvýši kvalita výchovno-vzdelávacieho procesu a zlepšia sa študijné výsledky v oblasti čitateľskej, matematickej a prírodovednej gramotnosti na základných školách a v oblasti čitateľskej, matematickej, finančnej a prírodovednej gramotnosti na gymnáziách.

LITERATÚRA

[CENIGOVÁ, Rozália]: Celoslovenské odborné semináre pre školské knižnice. In: **Organizácie rezortu** [online]. [cit. 2019-04-03]. Dostupné na: <http://www.minedu.sk/21789-sk/celoslovenske-odborne-seminare-pre-skolske-kniznice/>.

CENIGOVÁ, Rozália: Hodnotenie 8. ročníka celoslovenského projektu Záložka do knihy spája slovenské školy Osobnosti, ktoré sa zaslúžili o demokraciu, strednými školami. In: **Školské knižnice** [online]. [cit. 2019-03-19]. Dostupné na: <http://www.spgk.sk/?zalozka-do-knihy-spaja-slovenske-skoly-8-rocnik>.

CENIGOVÁ, Rozália: Hodnotenie 10. ročníka česko-slovenského projektu List za listom – baví ma čítať základnými školami a osemročnými gymnáziami. In: **Školské knižnice** [online]. [cit. 2020-03-18]. Dostupné na: <http://www.spgk.sk/?10-rocnik-cesko-slovenskeho-projektu-pre-zakladne-skoly-a-osemrocne-gymnazia-zalozka-do-knihy-spaja-skoly>.

CENIGOVÁ, Rozália: Kreatívne čítanie, ktoré spája a vytvára priateľské vzťahy medzi českými a slovenskými rovesníkmi. In: **Učiteľské noviny** [online]. [cit. 2019-09-18]. Dostupné na: <https://www.ucn.sk/vzdelavanie/kreativne-citanie-ktore-spaja-a-vytvara-priatelске-vztahy-medzi-ceskymi-a-slovenskymi-rovesnikmi>.

[CENIGOVÁ, Rozália]: Moc a sila kreatívneho čítania so záložkou v knihe. In: **Organizácie rezortu** [online]. [cit. 2019-09-04]. Dostupné na: <https://www.minedu.sk/moc-a-sila-kreativneho-citania-so-zalozkou-v-knihe/>.

CENIGOVÁ, Rozália: Najkrajšie podujatia školskej knižnice ZŠ v Turzovke-Bukovine = The most beautiful events of School Library of Basic School in Turzovka-Bukovina. In: **Bulletin SAK**, roč. 27, č. 1, (2019), s. 42 – 44. ISSN 1335-7905 [online]. [cit. 2019-06-28]. Dostupné na: <http://www.sakba.sk/bulletin/?rok=2019&cislo=1>.

[CENIGOVÁ, Rozália]: Najzaujímavejšie podujatie školskej knižnice. In: **Organizácie rezortu** [online]. [cit. 2019-10-24]. Dostupné na: <https://www.minedu.sk/22759-sk/najzaujimavejsie-podujatie-skolskej-kniznice/>.

[CENIGOVÁ, Rozália]: Nové vydanie metodickéj príručky pre školské knižnice. In: **Organizácie rezortu** [online]. [cit. 2019-01-10]. Dostupné na: <http://www.minedu.sk/nove-vydanie-metodickej-prirucky-pre-skolske-kniznice/>.

[CENIGOVÁ, Rozália]: Oslavy 145. narodenia Jozefa Gregora Tajovského v školských knižniciach. In: **Organizácie rezortu** [online]. [cit. 2019-10-24]. Dostupné na:

<https://www.minedu.sk/oslavy-145-narodenia-jozefa-gregora-tajovskeho-v-skolskych-knizniciach/>.

[CENIGOVÁ, Rozália]: Školské knižnice už poznajú svojho absolútneho víťaza. In: **Organizácie rezortu** [online]. [cit. 2019-11-27]. Dostupné na: <https://www.minedu.sk/22925-sk/skolske-kniznice-uz-poznaju-svojho-absolutneho-vitaza/>.

[CENIGOVÁ, Rozália]: Takmer 140 000 slovenských a českých žiakov pripravuje záložku do knihy pre svojho rovesníka. In: **Organizácie rezortu** [online]. [cit. 2019-10-16]. Dostupné na: <https://www.minedu.sk/takmer-140-000-slovenskych-a-ceskych-ziakov-pripravuje-zalozku-do-knihy-pre-svojho-rovesnika/>.

CENIGOVÁ, Rozália: V Bratislave sa konala už po trinásťkrát medzinárodná konferencia pre školské knižnice. In: **Učiteľské noviny** [online]. [cit. 2019-05-16]. Dostupné na: <https://www.ucn.sk/z-domova/v-bratislave-sa-konala-uz-po-trinastykrat-medzinarodna-konferencia-pre-skolske-kniznice>.

CENIGOVÁ, Rozália: Vyhodnotenie 8. ročníka celoslovenského projektu pre stredné školy Záložka do knihy spája slovenské školy: Osobnosti, ktoré sa zaslúžili o demokraciu. In: **Školské knižnice** [online]. [cit. 2020-03-19]. Dostupné na: <http://www.spgk.sk/?zalozka-do-knihy-spaja-slovenske-skoly-8-rocnik>.

CENIGOVÁ, Rozália: Vyhodnotenie 10. ročníka česko-slovenského projektu pre základné školy a osemročné gymnáziá Záložka do knihy spája školy: List za listom – baví ma čítať. In: **Školské knižnice** [online]. [cit. 2020-03-16]. Dostupné na: <http://www.spgk.sk/?10-rocnik-cesko-slovenskeho-projektu-pre-zakladne-skoly-a-osemrocne-gymnazia-zalozka-do-knihy-spaja-skoly>.

CENIGOVÁ, Rozália: Vyhodnotenie 15. ročníka celoslovenského projektu Najzaujímavejšie podujatie školskej knižnice k Medzinárodnému dňu školských knižníc 28. októbra 2019. In: **Školské knižnice** [online]. [cit. 2020-02-19]. Dostupné na: <http://www.spgk.sk/?vyhodnotenie-15-rocnika-celoslovenskeho-projektu-najzaujimavejsie-podujatie-skolskej-kniznice>.

[CENIGOVÁ, Rozália]: Záložky do kníh motivovali k čítaniu kníh vyše 140-tisíc žiakov zo Slovenska a z Česka. In: **Organizácie rezortu** [online]. [cit. 2019-12-02]. Dostupné na: <https://www.minedu.sk/zalozky-do-knih-motivovali-k-citanu-knih-vyse-140-tisic-ziakov-zo-slovenska-a-z-ceska/>.

Čítali princa Bajaju a Rupp a Ruppuno. In: **My Týždeň na Pohroní**, roč. 28, 2019, 02.12.2019, s. 16.

LAMOŠOVÁ, Marta: Niektoré naše knižničné podujatia. Osobná komunikácia. 2020-03-09. E-mail: lamosova@zssucany.sk.

PALUCHOVÁ, Magdaléna: Riaditeľka Adriána Petreková: Žiaci sú veľmi vnímaví, ich výkon závisí aj od klímy v škole. In: **My Kysuce**, roč. 30, 2020, č. 4, s. 3.

<https://esspo.sk/prevadzkovala-doba-skolskej-kniznice.html>

<https://gymal.edupage.org/text16/>
<https://gymsenpk.edupage.org/text7/>
<https://szsdk.edupage.org/text13/>
<https://zsjmdk.edupage.org/a/skolska-kniznica>
<https://zskuty.edupage.org/text32/>
<https://zslok.edupage.org/album/>
<https://zsmajovenampo.edupage.org/text2/>
<https://zssucany.edupage.org/album/>
<https://zsvlevare.edupage.org/text28/>
<https://zsmsolesna.edupage.org/text28/>
<https://zsrjasika.edupage.org/text9/>
<https://zssmsbracovce.edupage.org/a/kniznica-1>
<https://zszlatniky62.edupage.org/a/skolska-kniznica>
https://www.czslc.sk/?page_id=765
<http://www.spgk.sk/?aktuality>
https://www.szsmitra.sk/index.php?option=com_content&task=view&id=454&Itemid=349
<https://www.zakonypreludi.sk/zz/2003-553>
<https://www.zakonypreludi.sk/zz/2015-126>
<https://www.zakonypreludi.sk/zz/2019-138>
<http://www.zsenerpd.edu.sk/kniznica/INDEX/kniznica.htm>
<http://www.zskomenskehoca.edu.sk/stranky1/kniznica.html>
<https://www.zsmaticeslovenskej.sk/skolska-kniznica/>

ADRESA A E-MAIL

Mgr. Rozália Cenigová
Slovenská pedagogická knižnica
Hálova 6

851 01 Bratislava
Slovenská republika
e-mail: rozalia.cenigova@spgk.sk